11 MAYIS 1963
FIYATI: 1 LİRA

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

MİLLETİN GÖZÜ MECLİSTE

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
AKTÜALİTE MECMUA

Sayı: 463 Cilt: XXVII Yıl: 9

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Civaoğlu. Egemen Bostancı ve Kenarı Taşçıoğlu (İstanbul), Seyri Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - iktisadi haberler kısmı : Fasih İnal - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil - Tiyatro : Lûtfi Ay, Naciye Fevzi -Sinema : T. Kakınç - Spor : Vildan Aşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgen

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

İlân İşleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 39 92

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 30 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Anlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
9.5.1963

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu yıl Mayıs ayı, âdeta bir "Tatil Ayı" haline geldi. Mutad 1 Mayıs ve 19 Mayıs bayramlarına 27 Mayıs bayramı eklenince, üstelik Kurban Bayramı da Mayıs ayına düşünce baharın başlangıcında millet için derin bir nefes alma imkânı hasıl oldu. Ancak bu çeşit nefes atmalar, gazeteciler için çok güç devrelerdir. Nitekim elinizde tuttuğunuz mecmuanın kapladığı hafta gündelik gazeteler üç gün çıkmadı, Meclis tatilde kaldı, hükümet daireleri kapandı ve herkes bir köşeye gittiğinden âdeta her çeşit hareket durdu. AKİS'in iç politika ile ilgili kısmını teşkil eden arkadaşv kırımız "Ne yazacağız?" diye kıvranıp durdular. Ancak mecmuanın yaprakları çevrildiğinde görülecektir ki dokuz yıldan beri her hafta olduğa gibi bu hafta da AKİS aktüalitenin en alâka çekici kısmını okuyucularına aksettirmektedir. Tabii, Mayıs ayı "Tatil Ayı'" da olsa hayat durmamaktadır, akıp gitmekte devam etmektedir.

Ama her şey göstermektedir ki Meclis tekrar açıldığında gündelik hayatımızda büyük tesirleri olacak bir takım kanunlar, tedbirler, kararlar çıkarılacak, kaybolmuş olan nizam yeni baştan ve şartlarımıza uygun olarak geri getirilecektir. AKİS bunların her bilini, herkesten önce, hatıra getirdiği fikir, tefsir ve tenkidlerle birlikte okuyucularına haber verecek, onları bunlar üzerinde düşündürecektir. Hayatımızın iki büyük sahası, Politika ve Basın en önce ele alınacaktır. Bir yandan Siyasi Partiler Kanunu, diğer taraftan modern bir basın mevzuatı çok karışıklığın ve huzursuzluğun doğmasına yol açan bu iki sahada ortalığı derleyip toplayacak, başıbozukluğa, dağınıklığa son verecek, kapkaççılığın kapısını kapayacaktır. Bu nizam verme ameliyesinde model Batı olacaktır ve oralardaki demokrasilerin esası mutlaka muhafaza edilecek, hiç bir arka düşünce tanzim çalışmalarını karartmayacaktır.

Başlayacak olan hareket, önümüzdeki hafta ömrünün ilk dokun senesini tamamlayarak onuncu yaşına basacak olan AKİS'i yeni bir merak ve alâka mihrakı haline getirecek, her hafta AKİS okunmadan edilemeyecektir. AKİS gene, memleketin siyaset hayatının pusulası halindedir ve çok şeyi, AKİS okumadan doğru olarak değerlendirmek imkânı yoktur.

Savcılarımızla

AKİS

İçindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

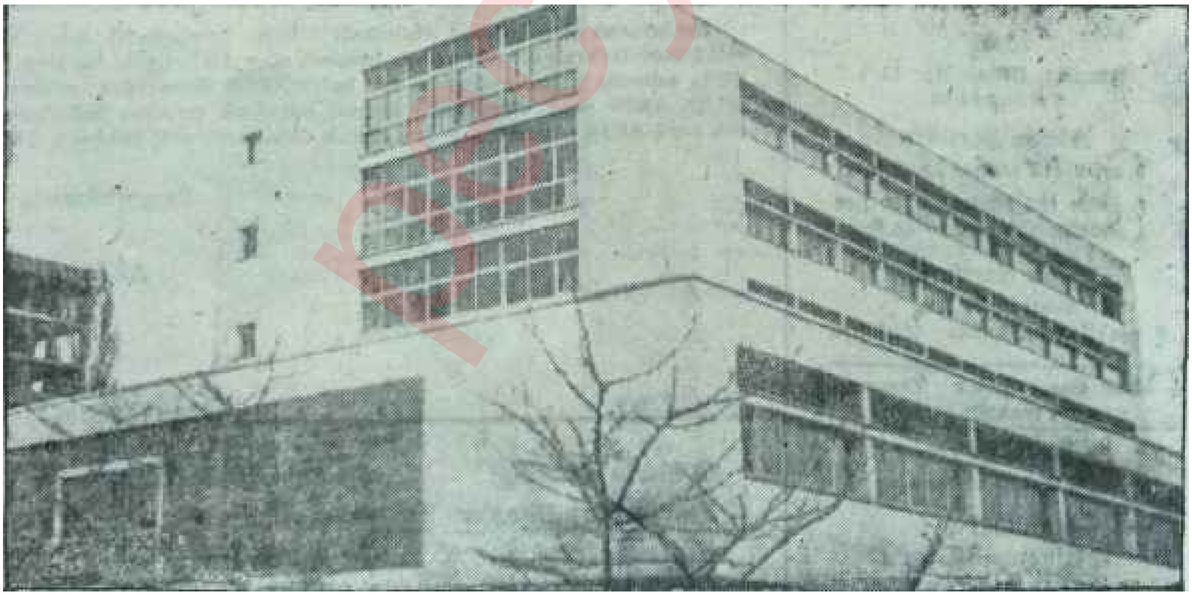
Ordu — Bir kas türk ordu komutanı bir kaç yıldır amerikalıların gönlünün olmasını bekliyor. Bu ovdu komutanlarının kolordu komutanlığından -üç yıldız- ordu komutanlığına -dört yıldız- terfi süreleri gelmiştir. Bunu hak etmek için bütün vasıflara ve meziyetlere de sahiptirler. Ancak, tamamile kendilerinin ve türk ordulunun dışında sebepler dolayısıyla dördüncü yıldızlarını alamamaktadırlar.

Hâdise sudur: Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bir çok esaslı parçası, NATO komutanlığının emrindedir. Buna hiç kimsenin bir itirazı yoktur ve böyle olması da lâzımdır. Zira bu birliklerin ihtiyaçları NATO tarafından karşılanmaktadır. Ancak, bizim bulunduğumuz bölgenin amerikalı komutanının rütbesi korgeneraldir. Ordu komutanlığı yapan korgenerallerimiz orgeneralliklerini aldıkları takdirde bir korgeneralin emri altına gireceklerdir. Bu ise, askerliğin esaslarından biri olan hiyerarşiye aykırıdır.

Amerikalılardan, korgeneral olan komutanlarına itibarî olarak orgenerallik payesi verilmesi istenmiştir. Böylece bizim komutanlarımız da haklara olan dördüncü yıldızlarını alacaklardır. Ancak bir hal çaresine haşekil almaktadır. Duruma süratle bir çare aranıp bulunmasında her iki taraf için fayda vardır.

Dördüncü yıldızını bekleyen korgenerallerimiz Cemal Tural, Ali Keskiner, Refik Yılmaz, İrfan Tansel ve Necdet Urandır.

Tıp — Ankaranın tıp profesörleri ve doktorları arasındaki "Fakülte olma savaşı" devam ediyor. Fakülte olmaya namzet hastahane ve tıp merkezi, Hacettepedir. Hacettepenin, gerek zihniyet ve gerekse personel bakımından bir yenilik ve bir ilerilik getirmiş olduğu hiç kimsenin meçhulü değildir. Ankara Tıp Fakültesi, meharet itibariyle yüksek seviyede hocalar barındırsa da, maalesef örümcekli kafanın bir çok tezahürünü de bununla birlikte göstermektedir. Hacettepenin modern metodları bu hocaları ürkütmektedir ve bunlar, yeni fakültenin kendilerini geride bırakacağından endişe et-

Hacettepe Sağlık Merkezinin umumi görünüşü

Kim haklı?

inektedirler. Bu yüzdendir ki, 5 Yıllık Plâna göre açılacak beş yeni tıp fakültesinden birinin Ankarada kurulması gayretlerini ellerinden geldiği kadar baltalamaktadırlar.

Şimdi her iki taraf, "nüfuzlu adam" peşindedir. Hacettepenin kurnaz ve ziyadesiyle becerikli idarecisi Dr. İhsan Doğramacı, aslına bakılırsa, müessesenin kalite bakımından tam amale hak etmiş olduğu fakültelik beratını almak için "nüfuzlu adam"lara ziyaretler teptiplemekte, ziyafetler vermektedir. Buna mukabil Fakültenin hocaları da boş durmamakta ve Hacettepeyi, Dr. Doğramacının şahsında vurmak, zedelemek istemektedirler,

Hem savaş, hem de kullanılan usuller yadırganacak şeyler değildir. Her yerde bu çeşit savaşlar bu silâhlarla yapılmaktadır ve kalite yeterliği halinde zafer, becerikli ve imkân sağlamasını iyi bilende kalmaktadır. Nitekim bundan bir süre önce de Ankara Fen Fakültesi ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi arasında bu çeşit bir mücadele olmuş, gayet kıymetli bir çok ilim adamı birinciden ikinciye geçerek orada bir ilim' yuvası kurmuşlardır. Beceriklilik bakımından Dr. Doğramacıdan eksiği bulunmayan Rektör Kemal Kurdaşın anlayışı ve verdiği imkânlar sayesinde Orta Doğu Teknik Üniversitesinin meselâ Fizik bölümü bugün milletlerarası sahada isim yapmıştır, o âlemin bir rüknü haline gelmiştir.

Yeni "Fakülte olma savaşı"nda, eskiler bir kozları olduğu havasını yaydılar: Başbakan İnönü; Yayılan haber, eskilerden Prof. -Zafer Paykoç tarafından tedavi edildiği için İnönünün taraf tuttuğudur.

Halbuki bu, koca İsmet Paşayı hiç tanımamak demektir. İnönüyü meselede alâkadar eden taraf, ikinci bir tıp. fakültesinin Ankarada kurulmasının memleket menfaatleri bakımından uygun olup olmadığıdır. Bu teknik konuda ise kararı teknik elemanlar, tıpcılar ve plâncılar vereceklerdir. Yoksa, koca İsmet Paşa her halde hususi ve hissi sebeplerle, bütün umumi efkârın böylesine yakından alâkadar olduğu -doğrusu ya, Hacettepenin taraftarı çok daha fazladır- bir meselede taraf tutacak değildir.

Turizm — Hükümet önümüzdeki günlerde Turizmle ilgili bazı kararlar alacaktır, Türkiyenin geleceği bakımından son derece önemli olan kararların başında turistlerin döviz muamelelerinin kolaylaştırılması gelmentedir. Bundan evvel Maliye Bakanlığının çıkardığı kararnameyle bu işler her ne kadar basitleştirilmişse de, meselenin kifayetsizliği anlaşılmıştır. Yeni kararname pek Çok kolaylıklar sağlıyacaktır.

Bunun dışında, turizmi geliştirmek için artık işlemez hale gelen Turizm Bankasının yerine başka bir müessese teşkil edilecektir. Turizm Bankasının zararı, bu müessesenin hem iş sahibi, hem de kredi veren banka durumunda olmasıdır. Yeni teşkil edilecek müessese için 100 milyon liralık bir kredi fonu ayrılmıştır. Bu fon daha ziyade küçük turistik tesislere ayrılmıştır.

Gümrükler — Yeni Gümrük Kanunu Meclise sevkedilmiştir. Meclisteki Karma Komisyonlardan geçtikten sonra Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesi beklenen kanun büyük kolaylıklar sağlıyacak niteliktedir.

Yeni kanunda zati eşyanın büyük çapta gümrük resminden muafiyeti sağlanmıştır. Hediyelerde de aynı kolaylık mevcuttur. Bunun dışında gümrüklerdeki üzücü olaylara sebebiyet veren bürokrasi kaldırılmıştır. Yolcunun beyanname vermesi, vergi meseleleri için bir kaç yere müracaat etmeği önlenmektedir. Ayrıca yolcu malının muayenesi sırasında gümrükte bulunmıyabilecektir. Bunun dışında transit yolcunun eşyası çıkış gümrüğüne kadar gümrük idaresi tarafından götürülecektir. Gümrük resminde yapılan yanlışlıkların kısa zamanda giderilmesi ve fazla alınan verilenlerin hemen iadesi için yeni tasarı bazı hükümler vazetmektedir.

Dünyadan Akisler

İngiltere — İşçi Partisinin eski lideri Hugh Galtskell'in 80.013 Sterlin -2 milyon lira- miras bıraktığı açıklanmıştır. Bunun 30.182 sterlini veraset vergisi olarak kesilecektir. Gaitskell mirasının tamamını karısına bırakmıştı. Gaitskell, politikaya girmeden önce üniversite hocalığı yapıyordu.

İtalya — Geçen Pazar günü yapılan seçimlerde asıl kaybeden Mussolini'aln en küçük kızı Anna Maria Mussolini oldu. Oyunu kullanmak üzere Komadaki evinden çıkan Bayan Mussolini, geriye döndüğü zaman çok kıymetti mücevherleri ile kürklerinin çalınmış olduğunu gördü. Muhakkak ki hiç bir oy, sahibine bu kadar pahalıya mal olmamışlar.

Arjantin — Pakistanın Birleşmiş Milletlerdeki daimi temsilcisi Muhâmmed Zafirullah Han, Bucu Alerse Büyük Elçi olarak tayin edildi. Bu tayin Zafirullah Hanın Birleşmiş Milletlerdeki görevini sona erdirmeyecektir. Han, bugünlerde iki karpuzu da aynı koltukta taşımağa hazırlanmaktadır.

Fransa — Başkan De Gaulle'ün memleket içinde bir hafta süren gezisi sona erdi. Bir müddetten beri isleri yolunda gitmeyen Başkan, bu geziden moralini kuvvetlendirmiş olarak dönüyor. Zira gittiği- her yerde, yapılan bazı tahminlerin aksine, büyük bir ilgiyle karşılandı. De Gaulle'ün bu zafer turu muhalifleri için çok ümit kırıcı oldu.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 9 11 Mayıs 1963 Sayı: 463 Cilt: XXVII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Bayramın gösterdiği

Milletin görülmemiş sıkıntı içinde bulunduğu, memleketin üzerine bir karanlığın çökmüş olduğu, vatan" daşın hayatından bezdiği, her sınıf balkın ıstırap çektiği propaganda edilirken bir bayramın dört günü, gerçeğin hiç de böyle olmadığını gösteriverdi. Dört gün boyunca, bilhassa güney sahilleri yerli turistlerle dolup taştığı gibi -hiç bir yerde yer bulunamadı. memleketin her kösesinde milyonlarca insan kendi çapında ve kendi imkânları dahilinde bayram yaptı. Büyük şehirlerin gazinoları, lokantaları, mesire yerleri tıklım tıklım oldu, ceplerde paranın pek âlâ bulunduğu anlaşıldı, bir- güven hissinin yerleştiği hissedildi. İstanbulun sayfiye yerlerinde kiralar 1958'den bu yana ilk defadır ki bir yükselme gösterdi ve çok aile, yazı geçirecek kö--eyi şimdiden araştırdı, peyledi. Haziran sonuna kadar, inşaatın bu kadar artmış bulunmasına rağmen boş bir yer kalmazsa şaşmamak lâzımdır. Hayat gittikçe canlanmaktadır ve memleketin gelişen imkânları -bu" nu en son, biz kendimiz farkediyoruz- vatandaşa rahat yüzü göstermeye başlamaktadır.

Kurban Bayramı açık şekilde göstermiştir ki, toplum hayatımızda eksik olan nizam, intizam ve sorumluluk duygusudur. Bu eksikliği bir bakıma mazur görmek lâzımdır. Zira, bilhassa 1954 - 60 arasında memleket çetin bir Rejim Savaşı verdiği gibi, nihayet son üç senesini de bir "İhtilâl sonrası devir" içinde geçirmiştir. Bu' yıllar çok âdeti, çok usulü, çok ölçüyü değiştirmiş, güvensizlik çok kimseyi tedirgin etmiştir. Bayramı Türkiyenin en güzel yerlerinde, bütün çoluk ve çocuğuyla, bol para harcayıp imkânlarının tadını çıkararak geçiren insanlardan inanılmayacak kadar büyük bir kısmı piyasada sızlanan, bonolarını vaktinde ödemeyen, vergisini doğru dürüst yatırmayan, iş hayatında nemelâsnmeıhk edip söze itibarı yok etmiş bulunan kimselerdir. Şimdi, Türkiyede yapılması gereken bunun değiştirilmesidir ve Başkent, bunun hazırlıkları içindedir. Meclis ve Hükümet kollan sıvayıp tatilden sonra yeniden çalışmaya koyulduklarında, normal ve vakur bir ticaret hayatının kaideleri yeniden yerleştirilecek, kötü iş adamının iyi iş adamını kovması önlenecek, kötülerin usullerinin iyiler için de geçer akçe sayılması imkânı bırakılmayacaktır.

Kurban Bayramında kurban kesiliyor
Ohh dünya varmış!!.

Bayram ayrıca gösterdi ki iyiniyetli iyimserlerle kötüniyetli karamsarlar birbirlerine karşı son savaşlarını vermektedirler. Bu dönemeç dönüldüğü takdirde millet hem geniş merhale almış olacaktır, hem de bundan sonraki yol daha çabuk, daha rahat, daha süratli katedilecektir. Ama bunu becerebilmek için millet olarak iyi ile kötü arasında asgari bir farkı görmek, hissetmek, anlamak şarttır.

Demokrasiye millet, sorumluluk duygusu içinde sahip çıkmadan bir demokratik rejim yürütmeye muktedir bir babayiğit şimdiye kadar hiç bir yerde görülmemiştir.

Hiç farkında olmadan...

Metin TOKER

Konrad Adenauer'in Almanyanın idaresini ele aldığı 1949 yılından iki, ya da üç yıl sonraydı. Türkiyede D.P. İktidara geçmiş ve İsmet Paşa Muhalefet Lideri olmuştu. Alman şamölyesi memleketimize resmî davetli olarak gelmişti, İsmet Paşa o sırada İstanbuldaydı. Medeni Adenauer, bir nezaket ziyaretinde bulunmak istedi, iki devlet adamı Taşlıktaki evde on dakika kadar görüşeceklerdi. Adenauer bir bucuk saate yakın kaldı. Giderken son derece canlı, memnun, neşeliydi. Almanyadan bahsetmişlerdi. Şansölye güçlüklerden, karşılaştığı anlayışsızlıklardan, yolun dikenlerinden, çok az kimsenin kendisine yaldım ettiğinden, işlerin kolay, rahat ve süratli gitmemesinden şikâyet etmişti, İdaresini ele aldığı Almanyada kendisine kalan ağır mirası söylemişti.

İsmet Paşa ona başka bir Almanyanın manzarasını çizmişti. İçerden değil de, dışardan bakılınca görülen Almanyanın manzarasını.. Belini doğrultmakta, işlerini yoluna koymakta, demokratik sistemi yerleştirmekte, kuvvet ve itibar, güven kazanmakta olan bir Almanyanın İsmet Paşa gibi tecrübeli bir devlet adamı tarafından görülmekte olduğunu anlamak Adenauer'e cesaret vermişti. İsmet Paşa Şansölyeye hayranlığını ifade etmiş, yaptığının çok büyük iş sayıldığını belirtmiş, her türlü ümidin ve iyi alâmetin bulunduğunu bildirmişti. Adenauer'in sıkıntısının ileriye, yani daha yapılması gereken şeylere bakmaktan geldiğini hatırlatmış, halbuki geriye, yani yapılmış olan şeylere baktığı takdirde Almanyanın ne kadar mesafe aldığını şaşarak göreceğini zikretmişti. Milletlerin hayatında bir kaç yılın gözde büyütülecek zaman parçası olmadığını, bir yabancı olduğu için kendisinin Almanyayı daha objektif gözle görebildiğini anlatmıştı.

Şimdi, İsmet Paşanın Almanya ve onun büyük şansölyesi Adenauer hakkındaki teşhisinde aldanmadığı ortaya çıkmıştır.

Bugün İsmet Paşa, böyle bir teşhisi Türkiye hakkında koymak durumunda bulunuyor. Memlekete dışardan değil de içerden bakması, şüphesiz bir avantaj değildir. Bazı hususlarda gereği kadar objektif olmaması da muhtemeldir. Nihayet işlerin başında bulunan bir adamın perspektifinin, kuşbakışı bakan bir kimseninki kadar geniş olmasına imkân yoktur. Buna rağmen devlet hayatında tecrübenin önemi açık şekilde belli oluyor. Zira İsmet Paşayı içerde çok kimse "safça bir iyimserlik" ile itnam eder ve onun istikbale ümidini, güvenini anlamaz, birbuçuk yıl içinde alınan mesafeyi görmezken yabancı tarafsız müşahitlerin durumumuz hakkındaki teşhisleri, inanılmaz bir nisbette Başbakanın görüşlerine uymaktadır.

Memlekete dikkatli bakıldığı takdirde, hâlâ mevcut sayısız güçlük ve derde rağmen çok şeyin de yapıldığını ve ilk iyi neticelerin alınmaya başlandığını bizim, içerde yaşayanların da görmememize imkân kalmayacaktır. Seçimlerden birbuçuk yıl sonra bugün Türkiye bir plâna ve onun kanunlaşmış iç finansman kaynaklarına, İşveren ve işçi münasebetlerini batılı ölçüler içinde nizamlayan kanunlara, tarım gelirlerinden vergi alma usulüne sahip, Halkevlerini tekrar ihya etmiş, ordusunu Hükümetin etrafında toplamış bir memlekettir. Bir ikinci blrbuçuk yıl geçmeden Toprak Reformunun ve ruh itlbariyla Köy Enstitülerinin bunlara katılacağı hususunda iddiaya girecek olanlar kaybetmeyeceklerdir. Bunlar, gözle görülen maddi vakıalardır. "Olmuyor, olmuyor, olmuyor.." diye şikâyet ederken, bir de bakıyoruz ki çok şey olmuş.

Değişiklik bundan ibaret değildir. Memleketin havasının farklı bulunduğu, meselelerin rahat rahat tartışıldığı, görüşüldüğü ortadadır. Ne güzel yazılar okuyoruz. Ne yazarlar ne fikirler keşfettiler. Ne kahramanlar kazandık. Ne menkıbelerden haberdar olduk. Şimdi, fıkralar şöyle başlıyor; "Hiç kimse, toplumdaki gelir dağılışının adaletsizliği ile meşgul değil. Bir demokrasi tutturmuşlar, ama bundan avantacılar faydalanıyor. Zira onlar, menfaatleriyle demokrasiyi birbirine uydurmuşlar. Komisyon alarak milyon kazanan var. Müteahhitlik bir soygunculuk. Topluma, demokrasinin icabı olarak bunları söylemek, bunları haber vermek lâzım. Ama, işin o tarafı yasak. İktisattan bahsettiniz mi, yakanıza yapışıyorlar ve çektirmediklerini bırakmıyorlar. Toplum hırsız ve soyguncu dolu, toplumu teşkil eden ekseriyet bundan habersiz". Sonra, övünme faslı geliyor: "Allahtan ki, işte ben varım. Ben zaten her zaman, böyle kahramandım. Menderes devrinde de aslanlar gibi çarpışırdım da, beni karakola çağırırlardı. O komiserlerden, polislerden ve bekçilerden çektiğimi bir ben bilirim, bir de Allah! Çok şükür, gayretimizle Türkiye o günleri geride bıraktı. Şimdi, kapitalistlere duman attırıyorum. Evelallah, onları da haklayacağım.."

Bu, salon sosyalistlerinin edebiyatıdır.

Ama, bir edebiyat daha var: "Solculuk aldı yürüdü. Komünistler tamamile azgın haldeler ve zehir saçıyorlar. Servet düşmanlığı yüzünden insan parasını rahat harcayamıyor. Nedir bu rezalet? Hep, Hükümetin müsamahası ve zayıflığı yüzünden. Meclis bile, o cephenin tesiri altında kalıyor. İşçiler şımartılıyor. Sermaye ürkek ve çekingen. O sesini duyurmaya kalkışsa, hemen satılmış olduğunu söylüyorlar. Türkiyede en zor iş, artık zenginlik. Sanki, bütün zenginler hırsız. Bizi tutan ne bir parti, ne bir teşekkül, ne bir gazete var. Bir gün komünistler hepimizi kesecekler!"

Bu da, "avantacılık" devrinin kapanmış olması, artık her şeyin toplum Önünde tartışılmaya başlanması karşısında gazabını ifade eden vurguncunun edebiyatı.

Halbuki Türkiye, dışardan gelip de halimize bakanların ifadesine göre, bu iki ucun arasındaki yolda bir güzel hedefe doğru ilerliyor. Şikâyet olmasa, tekâmül olur muydu? Yapılacak daha bin şeyimiz olduğunda mutabık olmamız lâzım. Ama, bir şeylerin yapılmış olduğunu da hesaplarımıza katarsak teşhislerimiz kuvvet kazanacak ve işlerimiz daha kolaylaşacaktır.

T. B.M. M.

Ümit dağın ardında

(Kapaktaki mesele)

Bu hafta Meclis binasındaki kahve ocakları ile ocakçılar, hizmet eden garsonlar ve milletvekillerine seçmen vatandaş taşıyan teşrifat memurları rahat bir nefes aldılar. Koca binada çıt çıkmadı Meclis lokantasını işleten müstecir, milletvekillerinin seğmen misafirlerini ağırlamak için koşuşmadı. Sadece yerleri silen hademeler yoruldular ve uzun bir devrenin yerlere yapışan kirlerini arıtıp, Meclisi temizlemek için günde iki defa paspas yaptılar,

TBMM önümüzdeki hafta pazartesi günü çalışmalarına yeniden bağlıyacaktır. Millet Meclisi 29 Nisan günü uzunca bir tatile girmiş, bir gün sonra Cumhuriyet Senatosu aynı süre için bayram münasebetiyle yorgunluğunu çıkarmak istemiştir!

13 ve 14 Mayıs günlerinde başlıyacak olan parlâmento çalışmalarının eskisinden farklı olacağı sanılmamatadır. Ancak yaz tatilinin -Meclislerin yaz tatilleri de vardır, arefesinde her iki Meclisi de bekleyen meseleter bu defa işin biraz daha revnaklı olacağı ehabını uyandırmaktadır.

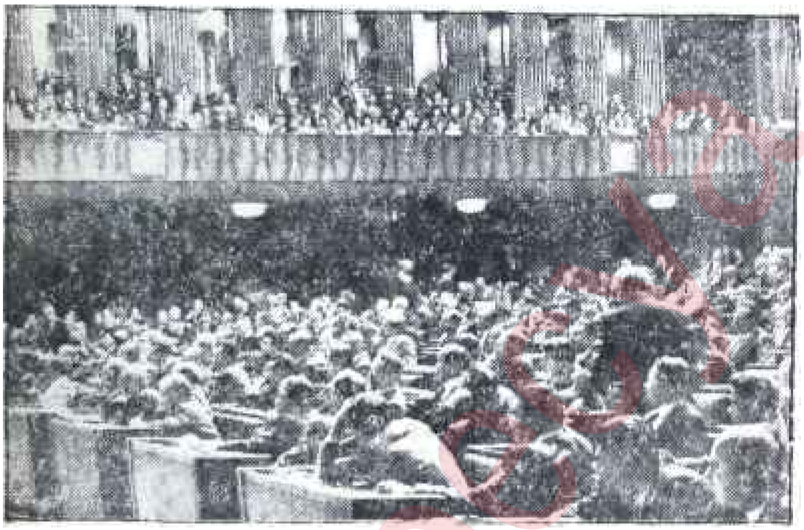
Millet Meclisini, bu çalışma devresinde önemli bir politik olay ve bunun Mecliste çıkaracağı gürültü beklemektedir. Aydın Milletvekili Reşat Özardanın dokunulmazlığının kaldırılmasıyla ilgili müzakereler Koalisyon partileri ile muhalefet partileri arasındaki çekişmenin zeminidir. Anayasa ve Adalet Komisyonlarmın teşkil ettiği karma komisyondan 17'-ye karşı 18 oyla dokunulmazlığın kaldırılması şeklinde çıkan kararın Genel Kuruldaki patırdısı büyük olacaktır. İşin garip tarafı koalisyon içinde bazı milletvekillerinin bu konuda kendi kanatlarının karşısında olması ihtimali fazladır.

Bunun yanında Meclisi bu devre içinde bekleyen bazı önemli kanun tasarıları mevcuttur. Bunların içinde işçilerle ilgili tasarının yakın zamanda Meclise gelmesi beklenmektedir. Tasarı çoğunluk temin edilebilirse birkaç oturumda çıkarılabilecek kesafettedir. Bir başka tasarı Yedek Subay öğretmenlerin İlkokul öğretmenliği yapabilmesini -terhislerinden sonra- sağlıyacak olan tasarıdır. Gerekli komisyonlardan müsbet olarak geçen bu tasarıya siyasi partilerin itiraz etmeyeceği sanılmaktadır.

Sevimli bir teklif..

Uzun zamandan beri Meclis gündeminde bekliyen bir teklifin, tatile tekaddüm eden günlerde görüşülmesi sağlanırsa Mecliste yeniden bir arbede bekletilebilir. Teklif İçel Milletvekili Mazhar Arıkan ve 22 arkadaşı tarafından verilmektedir. İçel Milletvekili ve arkadaşları 27 Mayıs ihtilâlinin bir tasarrufunun daha düzeltilmesini -kendilerince- istemektedirler. Teklif, 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra görevlerinden uzaklaştırılan memurların yerlerine iadelerini istemektedir. Durum anlaşılacağı üzere oldukça çetrefil ve enteresandır!

Başka bir yönden alınacak olunursa uzun zamandan beri Meclis gündeminde uyuyan bir kanun teklifi de son derece ilginç. görülmektedir. Bu teklifi ilginç yapan yönü Senato ve Millet Meclisi arasındaki çekişmedir. İki yasama müessesesi, arasındaki bu rekabet olayları dışarıdan izliyenlerce doğrusu pek komik görülmektedir. Gündemlerinin hınca hınç dolu bulunduğu sıralarda Senato ve Meclis arasındaki çekişme yetkilerinizi şümulünden ortaya çıkmıştır. Okumuşlar Meclisi, kendisinin Yasama organları içinde birinci dereceyi işgal ettiğini savunmaktadır. İşte bu mesele ama bundan çok aylar evvel, hatta 22 şubat olaylarından önce aktüeldi. Coşkun Kırca, Sadık Perinçek, Orhan Apaydın - Apaydın o sıralarda AP deydi- ve Cevat Odyakmaz tarafınndan dört parti adına gibi verilen kanun teklifi Senato ve Millet Meclisi arasındaki münasebetlerin tanzimiyle ilgilidir. Teklif, yasama organlarının muhtelif meselelerde eşit şartlarla karşı karşıya gelmesini sağlamaktadır. Ancak 22 şubat olayından bu yana teklif aşağı yukarı tamamen unutulmuş, Okumuşlar Meclisi üyele-

Büyük Millet Meclisi ve Başkanı Fuat Sirmen

Lâf ile uslanmayanın...

fiyle, Millet Meclisi üyeleri kardeş kardeş geçinmeğe başlamışlardı. Esasen dörtlü teklif Meclis gündeminin henüz 30, maddesini teşkil etmektedir. Şayet vakit olur, meclisler bazı konularını hallederler, rejim meselesi yoluna girerse iki rakip bu konuda tartışacaklardır. Böyle bir müzakere belki de dünya parlâmento tarihlerinde ender rastlanacak bir mesele olacaktır. Tarafların birbirine yapacakları oyunları da dışarıda bulunanlar eğlenceyle izliyeceklerdir.

Artan gündem,.

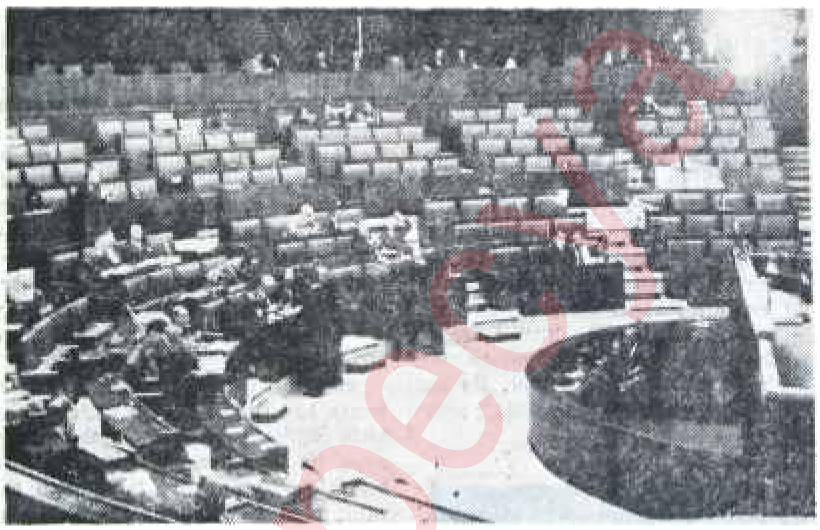
Millet Meclisinin gündemini ihtiva eden matbua gün geçtikçe kalınlığını arttırmaktadır. Meclisin bayram tatiline ve bayramı müteakip kısa bir süre dinlenmeyi arzuladığı çalışmama devresine girerken Meclis lerdir. Yabancı devletlerle yapılan anlaşmaların tasdikini gerektiren maddeler oldukça büyük bir yekûna baliğ olmaktadır. Bunların müzakere ve incelenmesi ihtisas komisyonlarında ariz amik yapılmıştır. Böylece sürekli bir iki saat toplanacak Millet Meclisi gündemini aşağı yukarı bir yaprağa indirebilecektir. Ama bunun için Meclis kahvecilerinin bir parça ziyana uğramaları, seçmen vatandaşın ise milletvekilini azıcık daha az ziyaret etmesi gerekmektedir.

Sözlü soru komedisi..

TBMM açıldığından bu yana bir meselede son derece iyi çalışmaktadır. Milletvekillerinin Hükümeti denetleme vasıtası olan Sözlü Soru müessesesi doğrusu ya, Kızılaydaki bu milletvekilinin keyfine diyecek yok tur.

Bunun yanında bir müessese da ha Meclis açıldığından hemen sonra teessüs etti. Gündem dışı söz alıp se çim bölgelerine selâm yollamak iste yen milletvekilleri hafta sekiz, gün dokuz kürsüde arzı endam ettiler. Sa hife sahife hazırlanan nutuklarım o-kudular. Meclis Başkan vekilleri, gün deme geçmek için kıvranırlarken, şid detli hatipler oralı olmadılar ve mem leketin son derece önemli meseleleri ni kuşdiliyle de olsa dile getirdiler.

Millet Meclisi ve Senatonun bu ko nuların dışında, türlü temaslar için memleketlere gidecek ve türlü mües seselerle yapılacak toplantılara kat

Cumhuriyet Senatosu ve Başkanı Suat Hayri Ürgüplü

Ayda yaşayanlar

gündeminin madde sayısı 165 dir. Bu sayı aşağı yukarı iki aydan beri bir eksilip, iki fazlalaşmaktadır. Araya girenler basit sözdü sorular, bazı i- veya Hükümetin ivedilikle geçirmeğe çalıştığı önemli kanunlardır. Ama bu kadar yoğun bir gündemin birkaç; gün çalışılarak ayıklanması şimdiye kadar ne bir milletvekili tarafından istenmiş, ne de koridorda kahve, çay dan dahi olsa bahis konusu edilmiştir.

Üstelik gündemin pek çok maddeleri parlâmento teamüllerine göre, komisyon raporlarının okunup oya sunulmasıyla kanunlaşacak maddefelerden daha fazla işlemektedir. Milletvekilleri bu görevleriyle ilgili çalışmalarını aksatmamaktadırlar. Seçim bölgelerinin bilmem hangi köyündeki bilmem hangi çeşmenin ve 2 kilometrelik yolun yapılıp yapılmadığını, yapılmadıysa neden yapılmadığını veya yapıldıysa neden yapıldığını sormaktadırlar! Bu sorulara geç cevap veren Bakanlara da büyücek bir antipati beslemektedirler. Bakanlıklar çoğu zaman Genel Müdürlüklerine bu konuda geniş bilgi toplaması için emirler yağdırmaktadırlar. Bakanın cevabından sonra Meclis kürsüsündan atılan nutuklar, bir de radyoda kısa da olsa yayınlanırsa lacak üyelerin seçiminde gösterdiği bukluk gerçekten övünülecek bir ka-nudur. Öyle ki, Genel Görüşmelerde sona erdiği gün Meclis sabaha kar-şı dağıldığı halde, ertesi gün saat 9 -dört saat bir arayla- Avrupa Par mentolar Birliği seçimi için yapıl toplantıya 16 kişi gelmiş "ve bu kişi kendi kendisini seçerek böyle konunun geri kalmamasını sağlam tır!

Bekleyen dervişler..

13 Mayısta yeniden çalışmağa baş lıyacak Meclisin gündeminde şim dilik 165 madde vardır. Bunun ha içinde birkaç adet daha artacağı sa nılmaktadır. Bu maddelerden 3 ta

i Başkanlığın bazı Konularda Mec lise sunuşlarıdır. 1 tanesi İktisadi Devlet Teşekküllerinin 1960 ve daha önceki vergi borçlarının affına dair kanun tasarısıdır. Tamamı tamamına 85 sözlü soru önergesi mevcuttur öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler şimdilik 1 adettir. Meclis İç tüzüğü gereğince bir kere görüşülerek kanunlaşacak olan işlere gelince bun ların adedi 10 dur. Birinci görüşme leri yapılacak olan işlere gelince bunlar sözlü sorulara yakın -65 adet ir sayıya baliğ olmaktadır. Bü tün bunlardan anlaşıldığı gibi Mecli sin gündeminde normal işlem pek az bulunmaktadır. 65 madde aylardan beri görüşülmek üzere beklemekte ve daha da bekleyeceği sanılmakta dır.

Senato..

kumuşlar Meclisine gelince Millet Meclisinde pek farklı değildir. An cak Millet Meclisinden çıkan konula rı müzakere etmeye yetkili olan Cum huriyet Senatosu bu bakımdan mesai arkadaşlarına duacıdırlar. Gündemlerinde sadece 14 madde bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bir Senatö- izin verilmesini talep eden dilektir!

Hükümet

Sessiz gemi...

Bu hafta içinde Devlet Basımevine adı küçük ama kendisi büyük bir emeğin mahsulü olan bir kitabın ısım isi verildi. Kitap bir el kitabı şeklinde olacaktır. İçinde birçok rakamlar, istatistikler, krokiler mevcuttur. Basımı bir hayli zahmetlidir. Ancak hazırlanması basılmasından çok daha zahmetli ve oyalayıcı olmuş, aşağı yukarı 500 kadar devlet sektöne ait daireyi bir yıl adamakıllı yormuştur. Kitabın adı "El kitabı" dır. Bir teknik komisyon tarafından hazırlanmıştır ve Türkiyedeki idari teşkilâtla ilgili her şeyi, ama her şeyi ne almakta, aranılan her türlü bilgi ihtiva etmektedir. Batı memleketlerinin hemen hepsinde mevcut o- bu küçük kitap gerçekten son derece önemli ve hummalı bir çalışmanın mahsulüdür.

Her şey bundan bir yıl kadar ev- Başbakan tnönunün iki dudağı- kımıldamasıyla başladı. Başba- Devlet teşkilâtının aksaklıkları- giderilmesiyle ilgin bir çalışma ulmasını ve bu konuda bir rapor arlanmasını rica etti. Bunu, kuracak bir komisyon idare edecekti.

Prof. Fikret Arık
İşin beyini

Bir yıl evvel teşkil edilen komisyon dokuz kişiden ibaretti. Tahsin Bekir Balta, Prof. Kemal Fikret Arık, H. Şükrü Adal, Mümtaz Soysal, Süleyman Demirel, Ziya Eralp, Türkiye ve Orta Doğu Âmme Enstitüsü Birleşmiş Milletler Müşaviri J. W. Foster ve Kenan Sürgitden müteşekkil heyet hazırlanacak projenin İdare Kurulu oldular. Bu kişiler aralarında yaptıkları ilk toplantıda bir proje direktörü tayin ettiler. Bu işe genç bilim adamı Kenan Sürgit getirildi. Daha sonra sessizce çalışmaya başladılar.

Tam bir yıl süren çalışma geçen haftanın sonunda bitti. Bir sahifelik bir rapor hazırlandı. Rapor Devlet Teşkilâtının aksaklıklarının neler olduğunu ve nedenlerini ortaya koyuyordu, Gerçekten büyük emek mahsulüydü ve aşağı yukarı 140 bilim adamının ortaya çıkan raporda alın teri mevcuttu.

Rapor o derece teferruata kadar inmiş, birçok meseleyi o kadar açıklıkla incelemiş ve devlet mekanizmasının iyi işlemeyen noktalarını öylesine incelikle ortaya koymuştur ki, vakti olan ve tabii okuma yazma bilen birisi bunu eline alıp sabırla baştan aşağı okuduğunda, birçok meselenin nedenlerini ve düzelmesi için neler yapılması gerektiğini anlıyabilecektir.

İki nokta..

Pek çok bilim adamının emeği bulunan bin sahifelik raporun hasırlanması sırasında sonuca yaklaşıldığında ortaya iki konu çıktı. Birinci konu, Merkezi Hükümet Teşkilâtının işleyişinde ve kuruluşundaki hatalardı ki, bu doğrudan doğruya mevcut bakanlıkların işleyişi ve kuruluşundaki noksanlıkları ihtiva ediyordu.

Teknik heyet bir yıl boyunca bu konuyu bakanlıkları tek tek ele alarak incelemişti. Sonradan tümünü bir arada mütalea etti ve bazı yargılara vardı.

Kulağa Küpe..

Kendi muhtaç-ı himmet bir dede..

Gazeteler yasıyor: "Pasaportunu kaybeden Ticaret Bakanı Muhlis Ete, tetkik ve temaslarda bulunduğu Almanyadan, elimde Konsolosluğun verdiği Yurda Girebilir kâğıdı ile dönmüştür!"

Hey yarabbi, aklımız sana emanet! İster misiniz dalgın ve şaşkın Bakanımız "tetkik ve te mas"larında dalgınlık ve şaşkınlıkla Almanyaya yardım teklif etmiş oluversin..

Yargıların başında bazı bakanlıkların lüzumsuzluğu, bazı bakanlıkların da eksikliği vardır. Bu arada Türkiyenin birinci derecede önemli meselesi olan Eğitim, konusunun ele alınması için Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde değişiklik yapılması gerektiği de ortaya çıkmıştır.

Teknik heyetin ileri sürdüğü mütaleaya göre, Eğitim Bakanlığı yeri" ne kaim olacak bir Kültür Bakanlığı teşkil edilmelidir. Kültür Bakanlığı meseleyi mevzii olarak değil, bütün şümulüyle ele almalıdır. Türkiyedeki eğitim dâvasının bir seferberlik haline getirilmesini bu bakanlıkta teşkil edilecek bazı yeni müesseseler idare edecek ve topyekûn bir eğitime gidilecektir.

Bunun yanında, sanayileşmeğe başlayan memleketin yeni bir teşekküle daha ihtiyacı vardır. Bu teşekkül Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı adı altında kurulacaktır. Bu bakanlık Sanayi Bakanlığının büyük çapta işini hafifletecektir. Ayrıca Türkiyedeki enerji şebekesinin tek elden idaresini sağlıyacak ve faydası büyük olacaktır. Tabii Kaynakların organizasyonu ve rasyonel hale getirilmesi bu bakanlığın önemli işi halindedir. Tamamiyle teknik bir Bakanlık olacak olan yeni teşekkül plânın tatbikatında en az hatayla enerji kaynaklarını harekete geçirecektir.

Lüzumuna kani bulunulan bir bakanlık da Turizm Bakanlığıdır. Türkiyenin: kalkınması bakımından son derece önemli bir yer işgal eden bu dâvanın yürütülmesi için Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığının sadece Turizm yönünden mütalea edilmesinde fayda mülâhaza edilmiştir. Basın Yayın Genel Müdürlüğü ise Başbakanlığa bağlanabilecektir.

Raporun kaldırılmasını istediği bakanlıklardan birisi de Gümrük ve Tekel Bakanlığıdır. Bu teşkilâtın bir iktisadi Devlet Teşebbüsü haline getirilerek Maliye Bakanlığına bağlanmasının sayısız faydaları olacağı tavsiyeler arasındadır.

Bunun dışında, sandalyesiz bakanlıkların fazla lüzumlu olmadığı da belirtilmektedir.

Rapor, Hükümetin teferruattan ziyade ana meselelerle uğraşmasını, bazı kararnamelerin Hükümet tarafından değil ilgili bakanlıklar tarafından çıkarılmasıyla yetinilmesini istemektedir. Ayrıca Başbakanlığın görevlerinin büyük konularda kesin olarak sınıflanması da tavsiye edilmiştir.

Kılavuz karga değil..

Çalışmalar sonucunda hazırlanan bir başka kitap da küçük "el kitabı"dır, Bu kitap T.C. Devlet Teşkilâtında iğneden ipliğe kadar ne varsa hepsini beyaz kâğıt üzerine dökmüştür. Böyle bir kitabın hazırlanmasında gerekçe, küçük bir espriyle şöyle anlatılmaktadır.

"— Bir ilgiliye sorunuz.. Memlekette kaç Genel Müdürlük vardır diye.. Bilirse, istediğinizi veririni..."

Gerçekten mesele nükte hududunun çok dışındadır. İşte küçük el k. tabı Türkiye Devletinin teşkilâtının en kalınından en incesine kadar bir dökümünü yapmıştır. Meselâ Türkiyedeki Sendikalar bu kitapta sıralanmıştır. Belediye teşkilâtı olan ille) ilçeler sıralanmış, özellikleriyle belirtilmiştir. Resmî dairelerin adlan rümuzlar olarak belirli şekilde gösterilmiştir. Artık, iki ayrı dairenin işin yaklaşıklığından dolayı aynı rümuz kullanma tehlikesi mevcut değildir Öyle ki, küçük kitapta kamuya yararlı derneklerin bile sayımı yapılmış, alfabetik sıraya göre yazılmış tır.

İşin güzel tarafı, bütün bunların büyük bir sessizlik içinde yapılmış olması ve raporu hazırlıyan heyetin son derece; iyi bir ekip çalışması örneğini vermiş olmasıdır ki, Türkiye için bu durum ilginçtir. Zira, yenidir.

Başbakan İnönü
Besmeleyle bağladık işe..

Başbakanlık

işe giden adam

Bu haftanın ortalarında bir akşam -Bayramın dördüncü günüydü Başbakan İsmet İnönüyü Ankara garında İstanbul istikametinde uğurlayan C.H.P. ileri gelenlerinden biri "— Yazık, Paşa çok fazla dinlenemeyecek! Keşke, Bayramın başında gitseydi.." dedi.

Başbakanın İstanbulda dinleneme yeceği doğrudur. Ancak İstanbul gitme sebebi de, dinlenmek değildir İnönü, pazar akşamına kadar Boğaziçi kıyılarında çok faal beş gün geçirecektir. Beş günün programı içinde bulunan temaslardan bazıları şunlardır: İş adamlarıyla görüşme ve onların isteklerini, arzularını tesbit -Sendika liderleri ve işçilerle yeni kanunlardan sonraki durum üzerinde görüşme. Bir büyük basın toplantısı -Ordunun yapacağı tatbikatta bulunmak- Bazı müessese ve iş yerlerini gezmek, görmek -İstanbulun, çeşitli sahalarda otorite sayılan şahsiyetlerinden bir kısmıyla hususi mahiyette hasbihal, müşavere, fikir alma- İstanbul Belediyesinin vaziyetini inceleme.. Bunların yanında, Başbakan İnönünün her seyahatinde olduğu gibi, zuhurat kabilinden bir çok iş eklenecektir. İnönü pazar gecesi Haydarpaşadan trene binecek ve pazartesi günü yeniden çalışmaya başlayacak Meclisteki yerini alacaktır.

Türkiyenin kalbi

İnönünün İstanbula gitmek niyeti dünün işi değildir. Hayli uzun ve Türkiyenin kalbi mesabesinde bu büyük şehre gitmemiş olan Ba kakan bundan birbuçuk, iki ay önce orada nabızın nasıl attığını bizzat anede etmek ihtiyacını duydu. ak, önce Mart sonundaki hadise ndan sonra Japon Prensinin, Amerika ve İngiltere Dışişleri Bakanının Başkenti ziyaretleri buna vermedi. Halbuki, bilhassa yeni enin kabulünden bu yana İstanbuldan iyi haberler gelmekteydi. Bil mukabil, İstanbulun ve istanbullu bir takım ihtiyaçları bulunduğu, lara gerekli çareler bulunursa nın daha da iyiye gideceği söy mekteydi. Gerek Koalisyon parti rerekse C.H.P. teşkilâtı da İnönü İstanbulda bir kaç gün geçirmek istemekteydi. Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın bir yurt gezisi edindiği son derece müsbet intiba Başbakana Bayram ziyareti sıra da nakletmesi İsmet İnönünün

İnönü, yanında tabii esi Mevhibe inönü olduğu halde -Başbakan, eşinen ayrı bir yere gitmez, haftanın ortasındaki akşam trene binerken canve neşeliydi. İstanbulda çok isi oluğunu, ama onların üstesinden geleceğini bilen bir adam haliyle uğuryıcılarına gülüyor, onlarla şakalayordu.

Vergiler

Hem nalından, hem mıhından...

YTP nin gerçekçi milletvekillerinden Adnan Aral, Meclis tatile girmeden bir gün. evvel Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkine bir sohbet esnanda şöyle dedi:

"— Be birader, yapacaksanız doğru dürüst yapın su işleri. Vergi reformu dediniz, hep beraber bir yükün tına girdik. Bari adamakıllı yapın omuzumuza aldığımız yüke değmez. Böyle bölük pürçük vergi reformu ile mi yürüteceğiz bu plânı .."

Bayındırlık Bakanı Seçkin gülümyerek genç milletvekilini cevaplandırdı:

"— Acele etme Adnan.. Yavaş yavaş olacak işler. Hükümete bu yanda bir vergi tasarısı daha getiri- Maliye.. Sıkı tutun da, çıkaralım nu.. Tatbikatta büyük faydası da cak.. Halka intikalini yanlış yaplyalım.. El Birliğiyle bunun faydaki anlatalım..."

Seçkin daha sonra yeni verginin arlıklarından ve neviinden bahset- Sohbete iştirak edenler izahatı din liler ve memnuniyetle başlarını sallılar.

Bayındırlık Bakanının bahis Kora ettiği vergi Bina ve Arazi Verinin birleştirilerek bir arada müea edilmesiyle ortaya çıkan ve Em- Vergisi adı altında tasarılaştırıyeni bir vergi reformu türüdür. Vergi Reform Komitesinin uzun müdten beri üzerinde çalıştığı, hâlâ bazı kısımlarında çalışmakta olğu tasarı hemen namene tamammıştır. Önümüzdeki günlerde Hümete sevkedilecek ve takiben Mectatile girmeden kanunlaştırılmasıçalışılacaktır. Tasarı, vergi repoları tasarılarının bir devamıdır. kümet böyle bir vergiyi diğerlerinsonra getirmekle bir ürkütmaönüne geçmek istemiştir. Ayrıca ırik sebepler de tasarının hazırlansını geciktirmiştir. Zira yeni tabazı anketlere ve soruşturmalaptiyaç göstermiştir.

Adnan Aral
Sıkıntılı bir zat

Tasarı ve özellikleri

Bundan altı ay kadar evvel Vergi Reform Komisyonunda hazırlıkları başlamış olan tasarının, itiraza uğrayan kısımları olmamış değildir. Plânlama Teşkilâtı bazı çiftçinin vergiden muaf tutulması üzerinde sert itirazlarda bulunmuşsa da sonradan bu mesele tatlıya bağlanmıştır. Tatlıya bağlanmasının sebebi de, Mali" yenin iddiasının tatbikatta doğru oluşu noktasında mutabakata varılmasıdır.

Ferit Melen
Her şey zamanında

Emlâk Vergisi adı altında hazırlanan yeni vergi tasarısının birinci kısmını Bina Vergisi teşkil etmektedir. Bu kısımdaki yenilik küçük, fakat önemlidir.

Bina Vergisinin eski şekline nazaran yeni vergi tasarısında "takdir" kısmı değişmektedir. Eski vergi sisteminde binaların vergilendirilmesi bazı komisyonların takdiriyle olmaktaydı. Bu takdir başka bir formülle değiştirilmiştir. Bir ana komisyon vergilendirilecek binalar için metre kare üzerinden genel bir değerlendirme yapmaktadır. Bu değerlendirme, mahal, inşaatın türü ve bu gibi teferruat gözönüne alınarak yapılmaktadır. Ana Komisyonun muhtelif formüller üzerinde hazırladığı değer ölçüleri, mahalli komisyonlara verilmektedir. Bu komisyonlar -eski sistemde her işi bunlar yapardı- mahalline giderek ellerimdeki formülleri uygulamakta ve bina hangi türe giriyorsa o tür üzerinden vergilendirilmektedir.

Yeni tasanda sosyal adalet ilkesine dikkat edilmiştir. Binalar sosyal mesken, irat getiren binalar ve lüks inşaat olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu üç tür üzerinden değişik vergiler alınacaktır. Sosyal mesken sınıfına dahil olacak binalardan vergi diğerlerine nazaran çok daha az alınacak, bu türdeki binalar daha fazla muafiyete hak kazanacaktır.

İrat getiren binaların vergilendirilmesi biraz daha fazla tutulacaktır. Metre kare üzerinden yapılacak vergilemede bu türdekiler sosyal meskenlere nazaran daha az muafiyeti haiz olacaklardır.

Lüks mesken inşaatının vergi muafiyeti hemen hemen olmıyacaktır. Bu tip binalardan alınacak vergi miktarı birinci ve ikinci dereceye girenlerin çok üzerinde olacaktır.

Bunun yanında Türkiyedeki mesken sayısını arttırma bakımından tasarıya bir müeyyide eklenmiştir. Boş arazi, üzerinde mesken olmayan arsalardan vergi çok daha fazla alınacaktır.

Arazi verdisinde reform,.

Tasarının ikinci kısmı araziden alınacak vergileri sınıflandırmaktadır. Bu kısımdaki formalite de Bina Vergisinde olduğu gibidir. Ana Komisyonun tesbit ettiği formüller mahallinde tatbik edilecektir. Ancak arazi vergisinin bir noktası Türkiyedeki küçük çiftçi lehine değiştirilmiş ve yapılan değişikliklerle aşağı yukarı

yüzde 60-70 nisbetinde küçük çiftçi vergiden muaf tutulmuştur.

Bu konudaki işlem şimdiye kadar tatbik edilmiyen bir sistem çerçevesinde yapılmaktadır. Vergi Reform Komisyonu yurdun muhtelif yerlerinde anketler yaptırmaktadır. Anketler arazinin dönüm basma vereceği, mahsulün tesbiti konusundadır. Yani, Türkiyedeki muhtelif bölgelerde toprağın verimi tesbit edilmektedir.

Vergileme bu yönden yapılacaktır. Meselâ Orta Anadoluda 200 dönüm arazinin yerimi 2 bin lira olarak tesbit edilmişse ve bu miktar üzerinden vergi muafiyeti tanınmışsa, Adana bölgesinde 2 bin liraya tekabül eden verimli toprağın vergi muafiyeti, dönümünden değil, bu kıstastan yapılacaktır. Böylece verimli araziyle daha az verimli arazi arasındaki fark ortaya çıkacak ve "küçük çiftçi" terimi de bu ölçüyle tesbit edilecektir.

Tasarının-en önemli noktalarından birisi özel İdarelere ve Belediyelere büyük, çapta gelir temin etmesidir. Bu vergilemeden elde edilecek hasılat. Belediye teşkilâtı olan yerlerde Özel İdare ve Belediyeler arasında müsavi olarak taksim edilecektir. Köylerde ise taksimat Köy İdareleri ile Özel İdare arasında yapılacaktır.

Yeni Vergi hükümeti üyelerinden en fazla Bayındırlık. Bakanını memnun etti. Mesele bahis, konuşu olduğunda ellerini havaya kaldıran Seçkin:'

"— Aman kardeşim... Bu vergiyle büyük yükü üzerimden atacağım. Hiç değilse, bilmem nere belediyesinin, bilmem nere özel idaresinin hafta sekiz, gün dokuz kapıma dayanmasını önliyeceğim. Toplanacak parayla kendi işlerini kendileri görürler, bize de plândaki büyük çapta isler kalır..." dedi ve gevrek gevrek güldü.

işçiler

Bayram hediyesi..

Ankara Bayram gazetesi hiç bir zaman işçiler tarafından bu kadar sevilmemiştir. Bayramın ikinci günü yayınlanan gazetenin manşetine göz atan işçi sınıfı kendilerine kurban bayramının en güzide hediyesinin verilmekte olduğunu hissettiler. Gazete yeni bir tasarıdan bahsediyor ve iş kanununun Çalışma Bakanlığınca tamamlanıp Başbakanlığa sevkedildiğini bildiriyordu.

Tasarı gerçekten Türkiyedeki işçi sınıfının yıllardır mücadelesini yaptığı haklarının sağlanması bakımından önemlidir. Çalışma Bakanlığı Grev - Lokavt ve Toplu Sözleşme Kanunlarının yanı sıra bu tasarıyı da bir hayli süre önce hazırlamağa başlamıştı.. Hazırlıkları üç ana kanunun Meclise sunulmasındaki çabukluk dolayısıyla biraz geciken tasarı Bayramdan evvel tamamlandı ve Başbakanlığa sunuldu. Tasarının Bakanlar Kurulundaki müzakerelerinin fazla uzun sürmeyeceği tabiidir. Esasen bilinen ve şimdiye kadar verilmesinde gecikilen işçi haklarının birçoğunun sağlanmasını temin eden tasarı hakkında Kurul üyelerinin fikirleri mevcuttur. Müzakereler sırasında üzerinde durulacak noktalar sadece tasarının daha mükemmel hale getirilmesini temine matuf olacaktır.

Genç Bakan Ecevitin gerçekten üzerine düşerek başardığı konu Türkiyedeki işçi sınıfı bakımından hayati bir meseledir ve halledilmesine sim di ramak kalmıştır.

Tasarıdaki esaslar..

Tasarı hazırlanırken teknik adamlar bir mesele üzerinde ısrarla durdular. İş Kanununun uygulanmasında bir tahdid konulup konulmaması meselesi- önemliydi ve teknisyenler kanunun tek bir işçiye dahi uygulanmasını. Sosyal Adalet yönünden gerekli buluyorlardı. Nitekim eski İş Kanununun bununla ilgili maddesi, "Bir işçi çalıştıran mü". esseseler dahi bu kanuna tabidir" şeklinde değiştirildi.

Gözü karalar..

Bayramdan sonraki ilk gazeteleri okurken, -eğer hepsine veya bir haylisine göz atmak zorundaysanız veya buna, fırsat buluyorsanız..- bir nokta mutlaka dikkat nazarınıza çarpmıştır: Aralarından basılan nasıl karanlık, değil mi? Üç bayram günü boyunca sadece objeketif ve tarafsız bir Bayram Gazetesiyle yetinildiği için bayram sonlarında bu gerçek daha iyi anlaşılıyor. Bu gazeteler çıkmadığı gün gündelik hayatımızda hiç kimsenin bahsetmediği, üzerinde durmadığı, konuşmadığı hâdiseler bunlar yayınlanmaya başlayınca sanki önemli hal alıyor. Açınız Son Havadisi, açınız Zafer veya Adaleti, Aman yarabb-i, bunlar başka bir âlemin, başka bir dünyanın malı gibiler. Türkiyenin meseleleriyle alâkalı değiller, Türk halkının meseleleriyle alâkalı değiller, umumi efkârın meseleleriyle alâkalı değiller.

Şimdi /diyeceklerdir ki "Alâkadarız!" Halbuki, tecrübesi bedavadır.

8 Mayıs Çarşamba günkü Yeni İstanbulun "büyük haberler"i: "Bölükbaşı memleketin kötüye gittiğini söyledi", "Türkeş kuracağı müthiş derneğin esaslarımı ilân etti", "Muzaffer Özdağ T. Feyzioğluna bir cevap *oturttuk ki:." Şimdi, bütün bayram, boyunca, gittiğiniz yerlerde bunlarla alâkadar bir tek kimseye rastladınız mı? Herkes neyle meşgul, bunlar neyle meşgul..*

Aynı günkü Adaletin "büyük haberlerdi: "A.P. Merkezinin tahrip ve zararının hesabı sorulacak", "Memleketin kötüye gittiğini Bölükbaşı haber verdi", "Adana esnafı huzursuz olduğu için büyük bir miting yanacak", "Çelikbaşın amcazadesi kaza yaptı".

Bu da Son Havadisinki: "Egesel çocuğu yerindeki bir kızla evlenmeye kalktı!"

İşte, Türkiye'leri bu!

Peki, bu mudur Türkiye ?

Allahtan, bir güzel ve uzun bayram geçirdik. Zira bayramın zihinlere ve ruhlara getirdiği berraklık bir takım gerçeklerin daha iyi, daha rahat görülmesine yarıyor.

Hani, sanki "Efendim nerede, ben nerede ?" lâfı bunlar için söylenmiş!

Yeni tasarıyla Sınai ve Ticarî sektörde çalışan fikir işçileri de kanunim şümulüne alındı. Böylece bu kişilerin de Sosyal garantiden istifade etmeleri sağlanmış oluyordu.

İşçi lehine inkişaf ederi bir hüküm de işverenin üzerinden tebligat külfetinin kaldırılması olmuştur. Tebligat yapılsın yapılmasın, iş yeri, kanunun şümulüne girmektedir.

Bir sosyal dava..

Yeni İş Kanununda bir konu daha önemle ele alınmış ve uzun çalışmalardan sonra hükme bağlanmıştır. Sakat ve mahkûm isçilerin çalıştırılması konusu adeta Kanun tarafından garantiye alınmıştır. Yeni tasarıdaki hüküm sakat ve mahkûmların bazı işyerlerinde muayyen nisbetlerde çalıştırılmasını hükme bağlamıştır. Bu adeta bir mecburiyet durumundadır. Kanuna paralel olarak çıkarılacak yönetmelikte bu konu birer birer tadad Edilerek nerelerde ne kadar mahkûm ve sakat çalıştırılacağı belirtilecektir.

Kanunun isçilerle ilgili son - derece önemli bir noktası da asgari ücret tesbitinin bir elden idaresini sağlıyacak hükümdür. Asgari ücretleri tesbit eden komisyonlar dağınıklıktan kurtarılmış ve iş, bir merkez komitesine bırakılmıştır. Bu komite bütün

Bülent Ecevit
Akıl yaşta değil baştadır

iş kolları için gerekli incelemeleri yapacak ve karar verecektir.

Fazla mesai ücretleri yeniden ele alınmıştır. Fazla mesai olarak % 50 tesbit edilmiştir. Eskiden bu ücret % 25-40 arasında verilmekteydi.

Yeni tasarı isçi sağlığı bakımından da bir çok meseleleri garanti âltına almıştır. Bilhassa dağınık iş kollarında yeni is kanunu isçi sınıfının haklarının temini bakımından oldukça mükemmel bir kanundur.

idare

Hedefe ulaşan kaplumbağa

Geçen hafta Cuma sabahı gazetelerini ellerine alan teknik meslek, mensuplarının yüzlerini belirli bir memnunluk kapladı, O gün islerinin iyi gideceğine, arefesinde bulundukları bayramı neşeyle kutlayacaklarına hepsi yürekten inandılar. Bu inançla, aralarından çoğu etrafı pembe gören gözlükler takarak dairelerine koştular ve günlük görevlerine canla başla sarıldılar. Acaba bu mem nunluğa sebep olan beklenmedik olay neydi?

İşin aslı, hayli eskilere kadar uzanmaktadır. 1958 yılında, D.P. iktidarının başlarının "plânsız yatırımlar" furyasından kendilerini kurtaramadıkları sıralardaydı. Nisan ayı içinde, Bakanlar Kurulundan çıkan ve memlekette mühendis, mimar, ziraatçı, ormancı ve jeolog gibi teknik konularda çalışan, yüksek öğrenim yapmış bütün görevlileri kapsayacak genişlikte bir kararname yayınlandı. 10195 sayısını taşıyan kararname,

Bir fabrikada çalışan işçiler
Sırtları sağlam duvara dayalı

teknikçilere verilmekte olan gündelikleri, devlet dairelerinin her kademesinde ve iktisadî devlet teşekküllerinde çalışanlar için eşit şartlarda olmak üzere donduruyor, tayin ve terfi işlemlerini de belirli birtakım esaslara bağlıyordu.

Aslında iyi gayelerle düzenlenen bu kararname kısa bir uygulanma süresinden sonra faydalılığını kaybetti. Hatta bazı dairelerin, hele yatırımların en büyük bölümünü yapmakla görevlendirilmiş bulunan Bayındırlık Bakanlığının aleyhine çalışmağa başladı. Bunun birinci sebebi, "dondurulan" ve memleketin ekonomik konjonktürüne uygunluğu böylece kısıtlanan gündeliklerin, kararnamenin çıktığı günden hemen sonra -1958 Agustosunda- birdenbire hızlanan hayat pahalılığıyla yarışmasına bu yüzden imkân kalmamış olmasıydı. İkinci sebep ise memleket şartlarına, hele memleketteki teknik eleman sayısının yetersizliğine hiç önem verilmeksizin konulan "sıkı" tedbirlerin denetsiz ve daireler arasında herhangi bir koordinasyondan mahrum bırakılınasıydı.

Taratılan huzursuzluk

Sebepler ne olursa olsun, kararname, uygulama alanında birçok aksaklıklara, amacının tam tersine eşitsizliklere ve haksızlıklara yol açtı. Bir devlet dairesinin herhangi bir bölümünü yöneten bir genel müdürün anlayışıyla, teşkilâtın diğer bir dalının başındaki adamın anlayışı arasındaki büyük farklar yüzünden mühendislerin ve diğer fen adamlarının kafileler hâlinde daireden daireye "göç" ettikleri, ertesi yıl baştaki adanun değişmesi veya olayların zoruyla görüşünü değiştirmesi sebebiyle gerisin geriye eski yerlerine döndükleri hergün görülen olaylardandı.

Bu durumu önleyecek hükümler yürürlükteki kararnameye konulduğu hâlde, teknik personel sayısının azlığı ve buna karşı teknik elemana olan ihtiyacın büyüklüğü yükünden, büyük yatırımlar yapan dairelerin başındakiler bile bile bu hükümleri uygulamıyorlardı. Böylece 10195 sayılı kararname artık tamamen "dejenere" edilmiş, bütün faydasını kaybetmiş, hattâ bazı dairelerin başına bir dert olmağa bile başlamıştı. Bu arada, bilhassa ödeme bordroları Sayıştayın vizesinden geçen "devlet dairesi" durumundakilerin hâlleri cidden perişandı. Sık sık, bordrolarda mahut kararnameye aykırı noktalar bulunduğu ileri sürülerek, evrak Sayıştaydan geri çevrilmekte, teknik elemanlar, binbir güçlükle savaşıp hak ettikleri yevmiyelerini, kanunun bu husustakı açık hükmüne rağmen, her ayın sonunda değil, bir sonraki ayın basında da değil, çok kere ortalarında almağa mecbur kalmaktaydılar.

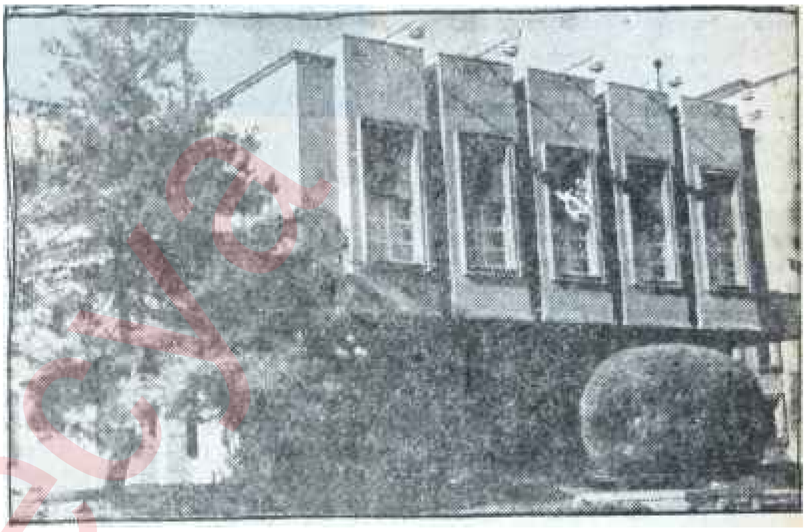
Bunun tam tersine, ödeme hesaplan Sayıştaydan geçmeyen katma bütçeli dairelerle iktisadî devlet teşekkülleri ise, kararnamenin tefsire müsait bazı hükümlerinden faydalanarak, teknik elemanlarına türlü şekil ve adlarda fazladan ödemeler yapmağa imkân buluyorlardı. Bu "hile-i şer-'iye"lerden biri, merkezde ve büro islerinde çalıştırılan teknik elemanın, yevmiyesine bir zam yapılmasıydı. Bu şekilde, baza iktisadî devlet teşekküllerinde devlet dairelerine göre 8 liradan 15, hattâ 20 liraya kadar farklı yevmiyeler verilmesi kaabil olmuş, şahsî gelirini herşeyden önce düşünmek zorunda olan personel de o "kapıları tercih etmişti.

Yine bazı dairelerde, kararnamenin açık hükmüne rağmen, kodamanların adamı olanlara özel muamele yapılmakta, senesi dolmadığı hâlde, üst rütbelere tayin ve terfi ettirilenler görülmekteydi.

Yeni kararname

İşte bu durumda 27 Mayıs sabahı idareyi devralanlar, yatırımları durdurmağı ilk iş olarak kararlaştırdıklarından, o günlerde "teknik personel sıkıntısı" veya "personel haremi" gibi konular ciddiyetle karşılanmıyordu. Durum, 1961'in sonlarına kadar böylece sürüp gitti. Ama, beş yıllık kalkınma plânı konusu önem kazanmağa başlayınca işler değişiverdi. Plânın gerektiği şekilde uygulanabilmesi için birinci derecede "para"ya olduğu kadar "teknik personel"e de ihtiyaç bulunduğu anlaşıldı. Gerçi para, yardım şeklinde başka memleketlerden de alınabilir, iç finansman ise yeni vergilerle veya zamlarla karşılanabilirdi ama, teknik personeli mutlaka memleketin kendi kaynaklarından karşılamakta zorunluk vardı. Hiç değilse, devlet mekanizmasının çarklarını döndürmeğe yetecek sayıda, tecrübeli ve kaliteli teknik elemanı kadrolarda tutmak mutlaka gerekliydi. Oysa ki, eldeki kararname bu bakımdan yetersizdi. Ne teknik personelin tecrübe kazanacak bir süre bir dairede kalmasını sağlıyacak, ne de yatırımlar başladığında serbest piyasanın yaratacağı muazzam ve cazip imkânlar kargısında "memur mühendis"in dışarıya yönelmesini önleyecek güçte idi.

Bütün bu sebepler, beş yıllık kalkınma plânında teknik personel davasının üzerine esaslı bir şekilde eğilinmesini gerektirdi. İş, ilk bakışta 15-20 bin kişilik bir zümrenin davası gibi görünmekte idiyse de sadece bir yılda 9.5-10 milyar liralık yatırım yapabilmek için gerekli etüd, proje ve, kontrol hizmetlerini göre-

Bayındırlık Bakanlığı binası
Dert çok hem dert de çoook...

bilmek bu miktarın 8-10 katı -yani 100 ilâ 150 bin- mühendis, tekniker veya benzeri elemanın kullanılmasını kaçınılmaz hale getiriyordu.

Elde mevcut bu sayıda yetişmiş eleman bulunmaması, dış teknik yardım kaynaklarından faydalanmayı akla getirdi. Ne var ki, D.P. nin başını yiyen acı dersler, hele kontrol işlerini yürüten yabancı müşavir firmaların sebep oldukları "anafor"lar ortadaydı. Ayrıca hesapları yanlış çıktığı için büyük işlerin, önceden yapılan keşiflerin birkaç katına malolmasına, dolayısıyla ekonomik rantabilitelerinin düşmesine sebep olan yabancı mühendislik firmaları yüzünden D.P. iktidarının hedef olduğu tenkit okları henüz hatırdan çıkmamıştı. Ama yine de türk mühendis ve teknisyeninin memleketseverliğine sığınmanın yerinde olacağı anlaşıldı.

İşte geçen yıl, İkinci Koalisyon Hükümetinin kurulmasından hemen sonra, Bayındırlık Bakanlığında başlayan çalışmaların dayanağını bu görüşler teşkil etti. Ele alman yeni kararname tasarısının, üzerinden aylar geçtiği hâlde, bir türlü Bakanlar Kurulunun onayından çıkmaması teknik elemanlar arasında hayâl kırıklığı yarattıysa da, bunun nihayet geçen hafta sonuçlanması, belirli bir süre için de olsa, ilgilileri iyimserliğe kavuşturdu.

Getirilen yenilikler

Yeni kararnameye göre, alt sınırlar pek fazla değişmemekle beraber, teknik personelin alabileceği gündeliğin üst sınırları hissolunur bir artışa tâbi tutulmaktadır. Böylece, kaliteli ve tecrübeli teknik elemanlara, nisbeten, tatmin edici ücretler ödenebileceği gibi, yeni ve tecrübesiz elemanlar için de teşvik edici geniş terfi imkânları sağlanmış bulunmaktadır.

Eski kararnameye oranla, getirilen büyük bir yenilik de, çeşitli kadrolara uygulanacak gündelik derecelerinin Devlet Personel Dairesi tarafından onaylanmasının şart oluşudur. Böylece ödemeleri Sayıştayın vizesinden geçsin geçmesin, bütün daire ve teşekküller belirli bir denetleyici teşkilâtın kontrolü altında yevmiye statülerini tesbit edebileceklerdir. Bu sayede, eskiden olduğu gibi, bir genel müdürün kendi "başına buyruk" durumda tayinler yapması önlenecek, artık eski "katakulliler"e yer verilmeyecektir.

Devlet Personel Dâiresinin resmi sektör mekanizmasının düzenleyici etkileri böylece, ilk defa olarak görülecek ve bu teşkilâtın yeterli olup olmadığı hakkında da ancak yeni Bakanlar Kurulu Kararnamesinin uygulanışındaki başarı derecesine göre hükme varılabilecektir. Bu bakımdan da kararnamenin uygulanışındaki kontrol ve denetleme işleri, Devlet Personel Dairesi için bir tecrübe ve yetişme fırsatı sağlayacaktır. Bu bakımdan, bu teşkilâtın konunun memleket ölçüsündeki hayati önemine göre, "frenleyici" değil, ancak "yapıcı" bir tutum takınması Ve göreceği aksaklıkları "düzeltmesi" beklenmektedir.

İlyas Seçkin
Un da var şeker de hadi helva yap

Öte yandan, yeni kararname ile belirli dereceden yukarı pozisyonlar için bir "sorumluluk zammı" kabul edilmiş bulunmaktadır. Böylece, evvelden bazı genel müdürlerin gayrimeşru bir şekilde uyguladıkları bu usûl, kanuni bir kılığa sokulmaktadır. Sık sık, "canı sıkıldığı için" daire değiştirmek âdetinde olanlar hakkında yeni kararname sıkı hükümler ihtiva etmektedir. Bu gibilerin, âmirlerinin muvafakati olmaksızın yapmak isteyecekleri böyle yer değiştirmelerde en az bir yıl "istirahat etmeleri" gerekecek ve bu bir yıllık süre de kıdemlerinden düşülecektir. Bu suretle, daireden daireye "göç" ederek "fiyat"larını daima arttırma yolunu tutan "açıkgöz"lerin yerini, yaptığı işe ve ihtisas branşına kendini vermiş "sadık" mühendislerin alması sağlanmış olacaktır.

Diğer bir yenilik de, yeni kararnameyle, eskiden "geçici" kabul edilen gündelikli teknik personelin artık sürekli görevli sayılması ve "geçici" deyimiyle beraber, çok zararları görülen bu psikolojik ruh haletine birson verilmiş bulunmasıdır.

Zararlı olabilecek kusurlar

Özetle söylenirse, iyi amaçlarla hazırlandığı anlaşılan yeni Bakanlar Kurulu Kararnamesi bazı yenilikler getirmektedir. Ama, kesin bir yargıya varmak için henüz vakit erkendir, sonucu yine uygulama şekilleri gösterecektir. Zira, insan zekâsının, ihtiyaç karşısında sınır tanımadığı bir gerçektir. Bu itibarla, bazı kimselerin, yine bu sefer de maddeler arasındaki bazı boşluklardan faydalanmak isteyecekleri şimdiden söylenebilir.

Herşeye rağmen, yeni kararnamede, kusur sayılabilecek bir husus vardır ki, o da, yetişkin ve tecrübeli teknik elemanın takdir ve taltif edilebilmesi için mutlaka bir üst makama atanmasının -eskiden de olduğu gibi şart bulunmasıdır. Yani ondört yıllık tecrübeli bir mühendis, daha üst pozisyondaki on yıllık bir başka mühendisten, onun bulunduğu makama atanmadığı müddetçe, fazla para alamıyacaktır. Bu ise teknik tecrübe ve düşünce bakımından üstün bulunan, fakat "teknisyen" olarak kalmayı, idari makamlara oturmaya tercih eden teknik personelin mağduriyetine yol açacaktır. Buna karşılık. türlü yollardan âmirlerine nüfuz etmekten başka "marifet"leri bulunmayan, teknik konulara da pek akılları ermeyen kişiler kazanmış olacaklardır. Bunun da pratikte nasıl "kötü" sonuçlar verdiği, bu yüzden eski kararnamenin nasıl "dejenere" edildiği hep bilinmektedir. Bu da göstermektedir ki, yeni kararname de eskisi gibi- aradan bir süre geçtikten sonra, zorlanmağa, çekilip uzatılmağa ve gizli kapaklı tarafları araştırılmağa başlanacaktır. Temenni olunan, bu sürenin mümkün olduğu kadar uzun olmasıdır!

İstanbul

Tâyinler

Son bir haftadır, İstanbulini muhteşem Vali Konağının telefonları sık sık çalmakta ve gazetelerin Vilâyet muhabirleri, Vali Niyazi Akıdan tâyini hakkında bir malûmatı olup olmadığını sormaktadırlar. Muhteşem Konakta diken üstünde oturan Nizayi Akı, bu tip sorulara hep aynı

cevabı vermekte ve gazetecilere, "bu konuyla ilgilenmediğini" söylemektedir.

İstanbul, Ankara ve İzmir valilerinin değiştirileceği haberi, Niyazi Akı başkentte Hükümetle temasta i" ken çıktı. İstanbul Valisinin değiştirileceği haberi henüz resmen teyid edilmemekle beraber, Niyazi Akının başka bir göreve tayin edileceğine muhakkak nazari ile bakılmaktadır. Birinci Koalisyon sırasında İstanbula tayin edilen Niyazi Akı, bütün samimi gayretine rağmen hiç bir zaman İstanbul için tatmin edici bir vali olamadı. İkinci Koalisyondan bu yana Valinin değiştirileceği şeklinde dolasan söylentiler, ancak Kurban bayramından az önce resmi bir mahiyet kazandı. Bu tayinin geciktirilmesinin tek sebebi de, İstanbul Valiliği makamı için henüz bir ismin tesbit edilememesi oldu. Valilik için Necdet Uğurun ismi ortaya atıldı 1" se de, kendini İstanbul Belediyesinin problemlerine veren Nevdet Uğurun, böyle bir tayin olsa bile, valilik vazifesini kabul etmiyeceği bilinmektedir. İstanbul Valiliğine uygun bir aday tesbit edildiğinde, Niyazi Akı başka bir göreve atanacaktır.

Belediye ve su derdi

İstanbul Valiliği için çeşitli söylentiler almış yürümüşken, üç ay önce Belediye Başkanlığına getirilen Necdet Uğur, ilk defa sesini, geçtiğimiz hafta içinde duyurdu. Uğur, Ankara dönüşü tertip ettiği basın toplantısında, Hükümetle yaptığı temasların neticesini ve yapacağı işleri anlattı. Halledilen işlerden en önemlisi İstanbul Belediyesinin borçlarının konsolidasyonudur. Uğura göre, İstanbul Belediyesi, borçları konsolide olduktan sonra, normal gelirlerine kavuşacaktır. Bunlar, gelir vergisinin % 5'i, Tekelden alınan % 5, akaryakıt, taşıt ve buna benzer kaynaklardan gelen gelirlerdir. Bütün bunlar bir yılda 41 milyon lirayı bulmaktadır. Bu 41 milyon lira, İller Bankasına olan borçlar sebebiyle Belediyenin eline geçmemektedir. Haziran ayı içinde kanunlaşacak konsolidasyondan sonra Belediye hem bu 41 milyon lira tutan gelirine, hem de yeni kredi imkânlarına kavuşacaktır.

Bu yeni gelir temin edildikten sonra, Necdet Uğur İstanbulun su dâvasını halletmeğe kati surette azimlidir. İstanbul, 1874 yılından kalma bir su şebekesine sahiptir. O tarihte verilen bir imtiyazla kurulan Terkos su şirketi, Terkos gölünden şehre 82 bin metreküp su getiriyordu. Terkos su şirketi. 1932 yılında millileştirildi ve boruların çapları genişletilmek suretiyle şehre 45 bin metreküp su getirilmeye başlandı, 1947-51 yıları arasında-, döşenen ikinci hat ile şehre gelen, su 113 om metreküpe yükseltildi. Ancak, bu miktar hiç bir zaman İstanbulun su problemini halletmeye yetmedi. İstanbullular yıllardan beri, bilhassa yaz aylarında, susuzluk çekmektedirler. Anadolu yakası, yazın sıcak günlerinde adeta Kerbelâya dönmektedir. İstanbulun su probleminin halledilmesi, kurulacak- üçüncü hatta bağlıdır.

İşte, İstanbulun genç ve enerjik

Necdet Uğur - Niyazi Akı

Gül ve karanfil

Belediye Başkanının bütün gayreti, bu üçüncü hattın bir an önce kurulması meselesinde toplanmaktadır. Üçüncü hat kurulduğunda, şehre günde 330 bin metreküp su -ki bu miktar, Terkos gölünün tam kapasitesidir- getirilebilecektir. Bu miktar. İstanbul şehrinin su problemini halletmeye kâfi gelmektedir. Üçüncü hat projesine, Boğazın altından geçerek karşı tarafa su götürecek boru da dahil olduğu için, Anadolu yakasının su meselesi de halledilmiş olacaktır. Üçüncü hatta kullanılacak boruları imal etmek için önce bir fabrika kurulacaktır. Bu fabrika 20 milyona mal olacak ve 15 milyonu döviz olarak dışarıya ödenecektir. Fabrika, üçüncü hattın borularını döşedikten sonra, bütün bölgenin boru ihtiyacım karşılamak için imalât yapacaktır. İşler normal gittiği takdirde, hu yaz üçüncü hattın temelini atmak Necdet Uğura nasip olacaktır.

Yal meselesi

Necdet Uğurun üzerinde hassasiyetle durduğu İkinci mesele de, İstanbulun yollarıdır. İstanbulda hepsinin uzunluğu 1500 kilometre tutan 7000 yol vardır. Bu yollar 10 milyon metrekare tutmaktadır. Yolların 3 milyon 197 bin metrekaresi asfalttır. Belediye, bu mevsim içinde İstanbulun bütün yollarım tamir edecek veya yemden yapacaktır. İstanbul, kış mevsimine bütün yolları tamir edilmiş olduğu halde girecektir. Yakında 3 milyon liralık asfalt yol, Karayolları vasıtasıyla ihaleye çıkarılacaktır. Uğur, yollan, Belediyenin elindeki teknik eleman ve işçileri makinelerle teçhiz etmek suretiyle onarmak niyetindedir. Yakında 3,5 milyon liralık inşaat malzemesi ihaleye çıkarılacaktır. Ayrıca, İstanbul Belediyesi bugünlerde bir asfalt makinesi satın almak üzeredir. Ancak, teknik bakımdan asfalt yolların "+18" derecede yapılmışı icabettiğinden, faaliyet, sıcaklığın bu dereceyi bulduğu aylarda başlıyacaktır.

David Hotham

Bir İngilize ceyap

Ankaradaki eksantrik ingiliz gazetecisi David Hotham, bizim kanunumuzdaki tekzip hakkını kullanarak, AKİS'te çıkmış olan bir yazıyı mahkeme yoluyla cevaplandırdı. Kanunumuz kendisine bu imkânı tanıyor. O bakımdan, maddî yön itibariyle bir söz söylemek lüzumsuzdur. Ancak, acaba temsil ettiği The Times ve The Economist için bu bir makbul usul müdür ve o gazeteler böyle bir hakkı başkalarına tanımakta mıdırlar? Bu manevî yöndür ve David Hotham'ı tanıyanlar, hele kendisinin bu sıradaki ruh haletini bilenler, gazete fotoğrafçılarına saldırdığından haberdar olanlar davranışına hiç şaşmamışlardır, bıyık altından gülmüşlerdir. Elbette ki David Hotham başka çapta olsaydı, başka yazılar yazardı. David Hotham budur.

David Hotham, sokak polemiklerinde çok kullanılan bir bayat usulü kullanmıştır. Bir takım yazılarından bir iki cümle almış, kendisine atfedilen hususlar o cümlelerde bulunmadığından aklı sıra AKİS'te aksettirilen fikirlerini cerhetmiştir. Derler ki: "Bana adamın bir cümlesini ver, kendisini asayım!" Cümle, bu! Başı vardır, sonu vardır. Bir fikir manzumesinin içkidedir. Bir sonraki cümle pek âlâ "Fakat.." veya "Buna rağmen.." ile başlayabilir. Yazı, alınan cümledekinden bambaşka mâna taşıyabilir. O zaman, cümleyi tekrarlamak neyi ispat eder?

David Hotham'ın üç senelik yazılarını da saklamamış olmamızı, her halde David Hotham meslek şerefi için bir hakaret saymaz. Bunları kendisinden ve İngiltere Büyük Elçiliği Basın Ataşeliğinden istedik. Yazılar gelirse -daha bir haber çıkmadı- eğlenceli pasajlar vereceğimizi şim diden müjdeleriz.

Ama, onları beklerken bir nokta üzerinde durmak isteriz. David Hotham Türkiyeyi Demokrasiye lâyık bulmadığı, Türkiyede bir yeni ihtilâlin kuvvetli ihtimal olduğu, askerlerin iktidarı bırakacaklarına inanmadığı, seçimlerin yapılmayacağını sandığı, 27 Mayısta arap işi bir Kuvvetli Adam arayıp bunu Türkeşte keşfettiği, 14'leri sosyalist diye gösterdiği, Ordunun bu işin yürümeyeceği kanaatini beslediği, Türkiyede işlerin iyi gitmediği ve gitmeyeceği inancında olduğu, İnönüyü zayıf bir Hükümet Başkanı sandığı yolundaki atıfları reddediyor. Bu fikirleri beslemediğini söylüyor.

Mükemmel! Demek ki durumu, meselâ AKİS'in gördüğü gibi görüyor. AKİS'in, yahut Dean Rusk'ın veya Lord Home'un, kendi gazetesi The Times'ın başyazılarının, kendi dergisi Economist'in Foreign Reports'unun gördüğü gibi.. -Bu yazıları akıllı ve bilgili, objektif kimseler yazmaktadır-.

David Hotham bunları bize yazacağına, gazetelerindeki kendi haberleri içine yazsa ya.. O zaman, kendisiyle hiç bir ihtilafınız kalmıyacak ki...

Daha şimdiden, İstanbul Belediyesi ekipleri, yolların büyük bir kısmındaki çukurları kapatmıştır.

Uğurun bir diter derdi de, İstanbulun trafik dâvasını halletmektir. Hükümet bütçesinde trafik için ayrılan 12 milyon liranın 6-7 milyon lirasını temin etmek suretiyle; Belediye, elinde bulunan ve trafik düğümünü çözecek projeleri tahakkuk ettirebilecektir. Ayrıca, İstanbulun, bütün. Avrupa şehirlerinde olduğu gibi trafik ışıkları ile donatılması için hazırlanan proje bitmiştir. Bu proje de, Hükümetten trafik için para temin edildiği takdirde uygulanacaktır.

Temizlik ve güzellik dâvası

Şehrin temizlik meselesi de bu yaz halledilmişi olacaktır. Belediye, bir çöp fabrikası kurulması teşebbüsünde de bulunmuştur.

Necdet Uğurun üzerinde önemle durduğu bir diğer konu, şehrin parklarıdır. Belediyede Gülhane Parkının tanzimi için çalışmalar başlamıştır. Sarayburnu, Tanzimat Fermanının okunduğu ve Atatürkün harf devrimine başladığı yer olduğu için, bir "anıt meydan" haline getirilecektir. Buranın projesi yakında müsabakaya çıkarılacaktır. Gülhanenin arka tarafı ise, sanat ve fikir çalışmalarına elverişli bir park haline getirilecektir. Parkta açıkhava konser sahaları, tiyatrolar, resim galerileri, Anadolu medeniyetinin geçirdiği safhaları temsil eden heykellerin teşhir edildiği yerler bulunacaktır. İstanbulini en güzel manzarasını gören sırtlar da düzene sokulacak, oturulacak zarif yerler halise getirilecektir. Maçka sırtlarındaki 2 numaralı parkın yapılması içine de başlanacaktır. İstanbulun bir çok tarihi âbidelerini etrafında toplayan, yüzlerce turistin ziyaret ettiği Sultanahmet Meydanı da Avrupadaki benzerleri gibi en iyi şekilde düzenlenecektir.

Şehrin sanat hayatına büyük önem veren Necdet Uğur, İstanbulun yaz aylarında seviyeli birsanat faaliyetine sahne olması için kolları sıvamıştır. Rumelihisarında ve Açıkhava tiyatrosunda yerli sanatçılarla dışarıdan davet edilecek sanatçılar muhtelif sanat faaliyetlerinde bulunacaklardır. Bu faaliyetlerin yaz boyunca İstanbula gelen turistlere de hitabetmesi bilhassa gözönünde bulundurulacaktır.

Necdet Uğurun büyük bir isabetle ele aldığı diğer bir konu da, şehrin muhtelif yerlerine asılan reklâm panolarıdır. Son derece zevksiz yapılan ve şehri alabildiğine çirkini eştiren bu panolar kaldırılacak, estetik bakımdan bazı kayıtlar konulacaktır.

İ Ş A L E M İ

Otomotiv

Yeni teşebbüsler

Türkiyenin ekonomik durumundaki inkişaf, karayolları şebekesine bağlı bulunmaktadır. Halen 55 bin kilometrelik karayoluna her yıl 1000 kilometre eklenmektedir. Fakat bu yollarda kullanılan kamyon çok az olduğu gibi, birçoğu da eskidir. Türkiye bir ziraat memleketi olduğu için, ekonomik kalkınma zirai ürünlerin ihracı ile döviz sağlanmasına bağlı bulunmaktadır. Bunun için yolların artması gerekli olduğu gibi, bilhassa etrafında yol bulunmayan bölgelerin merkezlere bağlanması da şarttır. Bu bağlantılar yapıldıkça Türkiyenin milli geliri artacak, arttıkça vasıta ihtiyacı yükselecektir. Ancak, bugünkü şartlarla memleketin araba ihtiyacını sağlamaya imkân olamıyacağı aşikârdır. Son 12 yılda, nakil vasıtası için 280 milyon dolarlık döviz tahsis edilmiştir. Buna rağmen, senelik ihtiyacın yarısının hile temin edilemediği bilinen bir gerçektir. Dış ticaretimizdeki eleyhe durum da gözönüne alınınca, nakil vasıtası ihtiyacının ancak yerli imalâtla karşılanabileceği sonucuna varılmaktadır. Ancak, bundan önceki tecrübelerde olduğu gibi, geniş bir etüde dayanılmadan araba imalâtına girişilecek olursa, sonunda gene hüsrana uğranılacağı aşikârdır. Evvelâ kamyon imaline gidilmesi lâzımdır. Bu ihtiyaç yabancı firmalar tarafından görülmüş ve Chrysler bir Otomobil Sanayii kurmak için teşebbüse geçmiştir.

Chrysler önce kamyon, sonra hafif ticari vasıtalarla yüzde 25 nispetinde binek arabası imalini tasarlamaktadır. Chrysler, bir örnek sanayi kurmayı ve küçük sanayi kollarıyla işbirliği yaparak onları organize etmeyi ve gelişmelerini sağlamayı düşünmektedir.

Türkiyenin önümüzdeki senelerde, 1970 yılma kadar, 10 bin kamyon ve otobüs ile 9 bin binek otomobiline ihtiyacı olacağı hesaplanmaktadır.

1961 yılı başında memleketimizde 291 kişiye bir tane otomobil ve kamyon düşmekteydi. Halbuki, Mısırda 246 kişiye, Yunanistanda 121 kişiye, Malayada 56 kişiye, Meksikada 46 kişiye, Lübnanda 34 kişiye bir vasıta düşmektedir.

Öte yandan, 1960 yılı başında memleketimizde 37 bin binek otomobili, 48 bin kamyon, 9 bin otobüs vardı -yekûn olarak 94 bin 600- Oysa ki, Yunanistanla aynı vasıta kesafetine sahip olabilmemiz için 90 bin binek otomobili, 115 bin kamyon ve 22 bin otobüs lâzımdır -yekûn olarak 227 bin-. Türkiye bu seviyeye ancak on senede varabilecektir ve bunu da ancak yerli sanayiin sağlayabileceği hesaplanmaktadır.

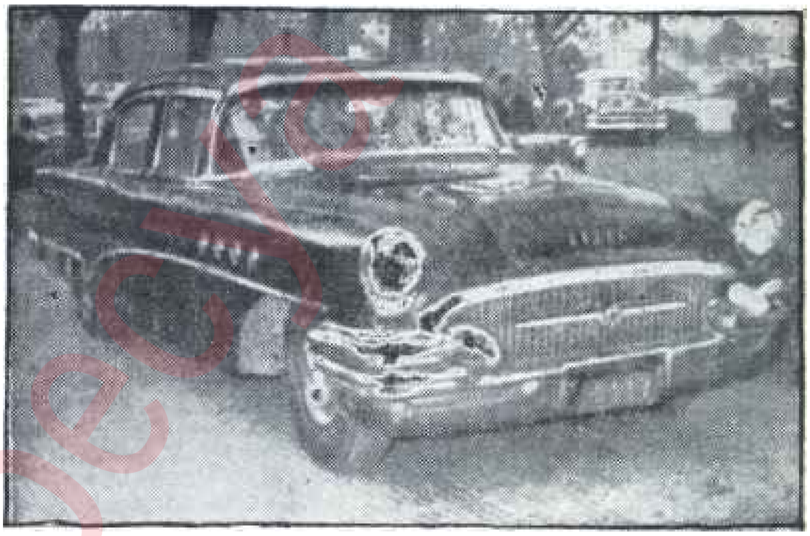
Önemli hususlar

Problemlerden biri de, 1946 yılına kadar inen eski arabaların tasfiyesi meselesidir. Halen Türkiyede binek otomobillerinin yüzde 68'i kamyonların yüzde 52'si, otobüslerin ise yüzde 63'ü sekiz yıldan eski ve randımanını kaybetmiş vasıtalardır.

Bir otomobilin veya kamyonun ömrü en çok 15, ortalama 10 yıldır. Bu suretle, her yıl imal edilecek vasıtalardan yarısının eskileri karşılayacağı hesaplanmaktadır. Belki, "bir arabanın ömrü için 15 sene azdır" diyenler olacaktır ama, yapılan hesaplar, bu eski vasıtaları yürütebilmek için, sarf edilecek yedek parçanın, yenisini almaktan daha pahalıya mal olduğunu ortaya koymuştur.

Onbeş yıl içinde ıskartaya çıkacak vasıta nispetini şu şekilde göstermek kaabildir.

Yıllar	Yüzde
1	0
2	2
3	2
4	3
5	5
6	5
7	5
8	9
9	10
10	10
11	15
12	17
13	10
14	4
15	4
	100

Bir otomobil

Yollar niçin bitmiyor ?

1961-70 yıllan arasındaki ilk on yıl içinde eskiyen kamyon ve otobüslerin adedi 78 bin olarak hesaplanmaktadır. Yıllık, ortalama 7800 adettir. Ancak, ilk beş yılda vasati 8833 adettir ki bu, ikinci beş yıla nazaran daha yüksektir.

Bir de yeni vasıta ihtiyacı vardır. 1950-60 yılları içindeki gayrisafi milli hasıla yüzde *5* artmıştır. Bunun yüzde 7'ye çıkarılmasına çalışılmaktadır. Tabiatıyla kamyona ot lan ihtiyaç ayni nispetlerde artacaktır.

Bu suretle yıllara göre ikame edilecek vasıta miktarıyla yeni vasıta miktarını şu şekilde tahmin etmek kaabildir.

Yıllar	İkame	Yeni
1961	14843	3475
1962	8037	3649
1963	7709	3831
1964	7315	4022
1965	6765	4224
1966	6481	4435
1967	6340	4057
1968	6260	4889
1969	7010	5134
1970	8138	5391

Binek arabalarındaysa eskime müddeti âzami 12, ortalama 8 yıldır. Yüzde olarak ifade etmek gerekirse, şöyle gösterilebilir:

Yıllar	Eskime
1	0
2	1
3	1
4	3
5	5
6	10
7	15
8	15
9	20
10	15
11	10
12	5
	100

On yıl zarfında 68 bin 596 vasıta ıskartaya çıkarılacaktır. Tabii ilk beş yılda ve bilhassa taksilerde eskime nispeti daha yüksektir. Gene aynı şekilde, ilk beş yılda yeni vasıta talebi yüzde 3 nispetinde artacaktır. Ondan sonraki 3 yılda yüzde 5 olacaktır.

Buna göre on yılda binek arabası talebi, tahmini olarak şu şekilde hesaplanmaktadır:

Yıllar	İkame	Yeni
1961	7634	1369
1962	7808	1379
1963	8255	1420
1964	7865	1463
1965	7486	1507
1966	3572	1552
1967	4707	2665
1968	6201	2798
1969	6751	2938
1970	8317	3085

öte yandan, tipe ve modele olan taleplerin tespiti de yapılmıştır. Bundan önce 3-6 tonluk kamyonlara talep fazlaydı, fakat şimdi 6-7 tonluk kamyonlara doğru bir gidiş görülmektedir.

Binek otomobillerinde ise, taksilerde, amerikan arabalarının küçük tipleri; hususilerde avrupa tipi arabalar tutulmaktadır.

Chrysler Corporation'm türk pazarlarındaki tutulma nispetine gelince, bu, binek otomobillerinin yüzde 17'sini, kamyonların ise yüzde 13'ünü teşkil etmektedir.

1960 yılı 1 Ocağı itibariyle kamyon ve otomobil olarak mevcut 85 bin 710 vasıtadan' 12 bin 498'ini. Chrysler, 12 bin 553'ünü General Motors, 9818'ini Ford, gerisini ise çeşitli markalar teşkil etmektedir.

Ancak, kamyonda başta olan Chrysler, binekte General Motors'dan sonra ikinci gelmektedir. Bu suretle, kurulacak fabrika mamûllerinin memleketimizde tutulduğu anlaşılmaktadır.

Basın Şerefi Divanının Tebliği

1 Mayıs 1963 günü Prof. Dr. Naci Şensoyun başkanlığında toplanan Basın Şeref Divanı, aşağıdaki hususların umumî efkâra duyurulmasını kararlaştırmıştır:

1 — Yeni Sabah gazetesinin 15 Nisan 1963 tarihli sayısında Emil Galip Sandalcı tarafından "Siyasi Jigolo" başlığı altında yayınlanan yazı dolayısıyla AKİS dergisi sahibi ve yazarı Metin Tokerin müracaatını inceleyen Divanımız, şikâyet konusu yazının Basın Ahlâk Yasasının 2- maddesinin çeşitli bendlerine aykırı olduğunu tesbit etmiştir. Yazının ağırlığını gözönünde bulunduran Divanımız, Emil Galip Sandalcının bu yazısının takbihi gerektiği sonucuna varmışşa da, yazının kaleme alınmasına sebep olan AKİS delgisinin 18 Nisan 1963 tarihli nüshasındaki yayında Emil Galip Sandalcıyı küçük düşürecek mahiyette ve haksız tahrik vasfındaki bazı deyimler hafifletici sebep olarak kabul edilmiş ve takbih yerine İHTAR'da bulunulması kararlaştırılmıştır.

2 — Ordu Milletvekili Ferda Güleyin, hakkında yayın yapan Yeni Sabah gazetesine yolladığı cevap hususunda adı geçen gazetenin tutumu bu mil let vekilinin müracaatı üzerine incelenmiş ve Yeni Sabahın yayınının Basın Ahlâk Yasasının 10. maddesine aykırılığı tesbit edildiğinden gazeteye İHTAR'da bulunulması kararlaştırılmıştır.

Yerli sanayiin korunması

Bir diğer mesele ise, yerli yedek parçaların araba fiyatları üzerindeki tesiridir. Hiç şüphesiz ki, küçük pazarlarda otomobil sanayimde parça imali daha pahalı olmaktadır. Onun için, kullanılan yerli malzeme seviyesi yavaş yavaş arttırılmaktadır. Tabiatıyla yerli maliyetleri de bu nispette artmaktadır. Buna karşılık. ucuz işçilik, nakliyat ve sigortadan edilen kâr ve ithal edilen malzemenin azalması dolayısıyla istifade fazlalaşmaktadır.

Esasen yeni sanayileşen memleketlerde, ekonomik inkişafın, düşük fiyatlarla dünya pazarlarından alışveriş yerine, yüksek fiyatla daha fazla madde elde etmek olduğu kabul edilmektedir.

İmalâta başlanıldığı zaman en az yüzde 30 yerli malzeme kullanılacak, bu nispet 8,5 yıl içinde yüzde 40'ı aşacaktır. Chrysler'in prensibi, imkân nispetinde yerli malzeme kullanmayı sağlamaktır. Ancak, bu prensip tatbik edilirken, kalite bakımından hiç bir fedakârlıkta bulunulmayacak, Türkiyede yapılacak kamyon ve otomobillerin, Amerikada ve dünyanın her yerindekiler kadar iyi evsafta olmasına azamî itina gösterilecektir. Otomobil sanayii, Dizel imalâtinâ, fabrikanın faaliyetinden ve pazar şartları tamamlandıktan sonra girişecektir.

Gebzede 6500 metrekarelik inşaat sahasına kurulmakta olan Otomotiv Sanayii 79. milyon lira sermaye ile tesis edilmektedir. Bu sermaye, iş hacmi arttıkça kısım kısım gelecektir. Bunun 30 milyonu işletme sermayesi, 19 milyonu tesisler, 30 milyonu ise Dizel makineleri imaline aittir. Fabrika yılda 4 bin kamyon, 1000 amerikan tipi küçük binek otomobili, 500 avrupa tipi binek otomobili İmal edecektir. Ancak bu. azami kapasite olup bu seviyeye zamanla ve ihtiyaçlar lüzum gösterdikçe varılacaktır.

Chrysler fabrikasıyla ve onu takip edecek diğer fabrikalarla, Türkiyenin nakil vasıtası ihtiyâcı sağlanmış olabileceği gibi, ilerde ihracat da imkân dahiline girebilecektir.

Bunun için de çok uzak bir gelecek lâzım değildir. Chrysler'in ilk kamyonu, 1963 Kasım ayında piyasaya çıkarılacaktır. Yani bundan sadece altı ay sonra...

DÜNYADA OLUP BİTENLER

A.B.D.

Bitmeyen kavga

Birleşik Amerikanın hâlâ çözmeye muvaffak olamadığı dertlerinden biri, geçen hafta boyunca tekrar bütün -dikkatleri üzerine topladı. Bu dert, Amerikanın güney eyaletlerinde bugün için de önemini muhafaza eden ırk ayrımı konusudur. Yakın samana kadar, zencilere karşı tatbik edilen ayırıcı politika ekseriya ciddi ihtilâflara sebep olmakta ve mesele-günün konusu haline gelmekteydi. Bu ihtilâflarda zenciler daima pasif durumda kalmaktaydılar. Olaylar, çoğunlukla, beyazların eyalet kanunlarına dayanarak, federal Anayasanın tanıdığı bazı hakları zencilere vermek istememeklerinden çıkmaktaydı. Halbuki ırk ayrımı ile ilgili bu son olaylar biraz farklı şekilde sıkmıştır. Bu defa zenciler aktif durumdadırlar. Zenciler, kendilerine tanınan haklan kullanmak niyetinde olduklarını belirtmek ve ayırıcı davranışları protesto 'etmek için doğrudan doğruya harekete geçmişlerdir.

Olayların merkezi, Alabama eyaletine bağlı Birmingham şehridir. Hâdise 6 ilâ 16 yaşları arasındaki zenci okul öğrencilerinin, ırk ayrımı aleyhindeki nümayişleriyle başlamıştır. Büyük mağazaların etrafında çember kuran nümayişçiler, daha sonra Belediye binasına doğru yürüyüşe geçmişlerdir. Polis hemen duruma müdahale etmiş, 450'den fazla öğrenciyi tevkif etmiştir. Tevkif edilenler arasında bazı zenci liderleri de vardır. Birmingham okul idarecileri hemen bir açıklama yapmışlar, bir kısım öğrencinin okuldan ihraç edileceğini, onları teşvik eden bazı öğretmenlerin de disiplin cezalarına çarptırılacaklarını bildirmişlerdir.

Nümayişler ertesi gün de devam etmiştir. Önce bir zenci kilisesinde toplanan gençler orada uzun uzun konuşmalar yapmışlar, sonra da sıralar halinde şehrin içine doğru yürümeye başlamışlardır. Yürüyüşçüleri dağıtmak isteyen polislere, zenci liderleri, bunun düzenli bir yürüyüş olduğunu, müsaade etmelerini söylemişler, fakat zenciler dağıtılmış, 163 tanesi de o gün tevkif edilmiştir.

Daha sonraki günlerde nümayişler şiddetini arttırmıştır. Gösterilere katılan zencilerin adedi 1000'in üzerine çıkmıştır. Bu olaylarda polis de farklı usûller kullanmaya başlamıştır. Bu arada, topluluğu dağıtmak i" çin polis köpekleri ve tazyikli su kullanılmıştır. Zenciler de polislere taklarla hücum etmişlerdir. Bu arbede sırasında yaralananlar da olmuştur. Hapishanedeki zencilerin sayısı bu olaylarda tevkif edilenlerle birlikte 1600'ü bulmuştur. Son günlerde polis, nümayişçileri dağıtabilmek için zenci liderlerin yardımlarına başvurmak mecburiyetinde kalmıştır.

Amerikalı bir zenci
Kusuru rengi

Federal hükümet durumla yakından ilgilenmiş ve Adalet Bakanlığına bağlı iki yüksek memuru Alabandaya göndermiştir. Fakat henüz Hükümetin meseleye el koymak niyetinde olduğunu gösterecek hiç bir işaret yoktur.. Şimdi durum nisbetensakindir. Diğer şehirlerden takvime alan eyalet polisleri, köşebaşlarında, ellerindeki makineli tüfekleri okşayarak, kendilerini seyreden zenci gruplarına mütebessim bakmaktadırlar.

Suriye

Al takke, ver külah!

Irak, Suriye ve Mısır arasında arap federasyonu konusunda bir anlaşmaya varılmış olmasına rağmen, yer yüzünün bu huzursuz bölgesindeki kaynaşmalara bir türlü son verilemedi. Aksine, Irak ve Suriye ihtilâllerinden beri arap dünyasını saran Baas - Nasır çatışması gittikçe genişlemek ve şiddetlenmek temayülünü gösterdi. Geçenlerde Kahirede imzalanan arap federasyonu anlaşmasının daha mürekkebi kurumadan Suriyede ortaya çıkan, siyasi buhran bu durumun en son örneğidir. Orta - Doğudaki bu kuvvet mücadelesinin nihai galibi belirinceye kadar da bu bölgenin sükûnete kavuşacağını ümit etmemek lâzımdır,

Suriyedeki buhranın, uzun müddetten beri perde arkasında cereyan eden bir mücadeleyi gözler önüne sermek gibi bir faydası olmuştur. Bilindiği gibi, son ihtilâlden sonra kuruları Suriye hükümeti, memleketteki çeşitli kuvvetler arasında sağlanan dengeye dayanıyordu. Bu dengenin iki temel unsuru, Baas partisi ile Nasır taraftarları idi. Birbirinin karşısında yer alan bu iki grupun hiç olmazsa arap birliği kuruluncaya kadar devleti müştereken idare edebilecekleri tahmin ediliyordu. Fakat bu tahmin gerçekleşmedi. Geçen hafta, iki aydan beri iş başında olan hükümet içinde, yeni bir hükümet darbesi sayılabilecek önemde değişiklikler yapıldı. Baascılar bütün Nâsırcı bakanları istifaya zorladılar ve memleketin kontrolünü yalnız başlarına ele geçirdiler. Hükümette yapılan değişikliği ordudaki ve idaredeki değişiklikler takip etti. 50 ilâ 100 Nâsırcı subay ordudan atıldı. Ordudaki kilit mevkilerine Baasçı olarak tanınan subaylar tayin edildi. Bunlara paralel olarak, önemli şehirlerin valileri ve diğer idarecileri de yerlerini Baasçı elemanlara bırakmak zorunda kaldılar.

Birisi başbakan yardımcısı olan beş bakanın kabineden istifası birdenbire olmadı. Hükümet içindeki mücadele uzun bir süre devam etti. Önceleri Nâsırcı bakanların icraatı diğerleri tarafından sadece sıkı bir kontrola tâbi tutuluyordu, daha sonra bir takım müdahaleler yapılmaya başlandı. Bu gelişme nihayet öyle bir noktaya vardı ki, Nâsırcı bakanlar kendi faaliyet sahaları içinde bağımsız olarak iş göremezi hale geldiler. Artık bütün iktidar ellerinden çıkmıştı. İstifadan başka yapılacak sey kalmamıştı. Üstelik, böyle bir istifanın Baas partisini halk efkârı karşısında müşkül duruma sokacağı-

nı da hesaplıyorlardı. Bu hava içinde istifalarını verdiler. Fakat ertesi günü istifaların sebeplerini bildiren ve Baas partisinin tutumunu tenkîd eden Nâsırcı gazetelere sansür konuldu. Baasçılar, olayı kamu oyunun dikkatinden kaçırmak için ne mümkün se yaptılar. Bu arada Kurban bayramının gelişi, işlerini kolaylaştırdı. Üstelik, Başkan Nasır da resmî ziyarette bulunmak üzere Cezayire gitmişti. Bütün bunlar, olaylara Nasırcıların nasıl bir tepki göstereceklerinin ilk anda anlaşılmasına mâni oldu. Herkes merakla Nâsırcıların mukabil hücumunu bekliyordu.

Düğüm üstüne düğüm!

Nasır, Baas partisinin bu son hamlesi ile oldukça müşkül bir duruma girdi. Kahiredeki siyasi çevrelerde de Suriyeye karşı takip edilecek politika konusunda birbirinden tamamen farklı görüşler hâkimdir. Nâsırın yakını olarak bilinen bir kısım politikacılar, Baas partisi İle temasların hemen kesilmesi ve artık işler mesine imkân olmadığı için birlik anlaşmasının feshedilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Bunlara göre, arap birliğinin başarıya ulaşamadığım şimdiden kabul etmek Suriyenin 1961 Eylülündekine benzer bir şekilde ayrılmasına fırsat vermekten çok daha akıllıca olacaktır. Çünkü böyle bir ayrılma, milletlerarası plânda Nâsırın prestijine büyük bir darbe vuracaktır.

Diğer bir kısım politikacılar ise tamamen aksi görüştedirler. Bu politikacılar, Nasıra, gelecek Eylülde arap birliğine cumhurbaşkanı olarak seçilinceye kadar Suriyedeki Baas partisine karşı hiç bir tedbir almamasını tavsiye etmektedirler. Böyle düşünenlere göre, nasıl olsa Baas partisi, birlik hakkında yapılan Kahire anlaşmasını iptal etmek cesaretini gösteremeyecek, anlaşma tatbik edilince de Nasır, kimse ile mücadele etmek mecburiyetinde kalmadan cum hurbaşkanlığını kazanacaktır. Baasçıların tasfiye edilmesi meselesi o zamana bırakılmalıdır. Bu çözüm yolu ile hem Nasırın prestiji kurtarılacak, hem de Baas yılanının başı ezilecektir.

Abdünnâsır
Orta Doğuda bir lider

Suriyedeki Baasgılara karşı hemen harekete geçilmemesi gerektiğini söyleyenlerin ileri sürdükleri bir nokta da şudur: Suriyenin yeni idarecileri memlekette iktidarı yalnız başlarına ele geçirerek, aslında büyük bir hata işlemişlerdir. Çünkü bu idarenin halkı memnun etmesi mümkün değildir. Artacak şikâyetler, memnuniyetsizlikler nasıl olsa onların başını yiyecektir. Baasçılara kendilerini aşabilmeleri için kâfi miktarda ip vermek lâzımdır. Tabiî bu görüşün önemli bir tehlikesi de vardır. Suriyeli idarecilerin başarıya ulaşıp, iktidarlarını tahkim edebilmeleri ihtimalini de gözden uzak bulundurmamak lâzımdır.

İpler Nâsırın elinde

Kahirenin bu çeşitli görüşler arasındaki bocalaması nihayet bayramın sonuna kadar devam etti. Bu hafta ortasında gamda, ve Halepte geniş çapta nümayişlerin tekrar başlamasıyla Mısırın hangi yolu takip edeceği anlaşıldı. Nasır, şimdiye kadar başarıyla kullandığı sokak nümayişlerini bu sefer de tercih etmişti. Bir haftalık bir sükûnetten sonra Suriye birdenbire karışiverdi. Çoğunluğunu genç üniversitelilerin teşkil ettiği gruplar, ağızlarında Nâsırcı sloganlar olduğu halde, sokaklara dökülüverdiler. Pek çok yerde polisle genç ler arasında çarpışmalar oldu. Hükümet hemen Halepte örfi idare ilân etti. Halepteki çarpışmalarda birçok yaralı ve bu arada, bir de ölü bulunduğu haberi ortaya çıktı. Yani Suriye, ihtilâl öncesi günlerini tekrar yaşamaya başlamıştı.

Nâsırın bu çıkışının Suriyeli idareci ler üzerindeki etkisi henüz belli olma mistir. Fakat sokak nümayişlerinin bu bölgede büyük bir ikna kaabillyeti taşıdığı muhakkaktır. Ayrıca, Nâsırın, müessiriyet derecesi çok yüksek propaganda makinesini Baasçılar aleyhinde işletmeye başladığını da dikkate almak lâzımdır. Baas partisi idarecilerinin, Nasırla uzlaşmak için bir yol aramak mecburiyetinde olduklarını anlamış olmaları gerekir. Nitekim bir Suriye heyeti, görüşmeler yapmak üzere hemen Kahireye gönderilmiştir. Heyet, Nasırın karşısında günah çıkarmaya çalışacaktır. Bu çok müşkül bir iştir. Çünkü günah bizzat Nasıra karşı işlenmiştir. Nasırın da ikinci bir tokat için öbür yanağını çevirecek tipte bir adam olmadığına hiç şüphe yoktur.

1 Kitap okudum

Adı: "Türkiyede 54 Yıl önceki İşçi Hareketleri"

Türü: İnceleme.

Yazarı: Hüseyin Avni Şanda.

Yayınevi: Evren Yayınları, İstanbul 1962, Günün Konuları serisi 2.

Baskı: Tan Matbaası, 30 sayfa, 150 kuruş.

Konu: İlk defa 1035 yılında, "1908 de Ecnebi sermayesine karşı ilk kalkınmalar" adıyla, yayınlanan Hüseyin Avni Şandanın "Türkiyede 54 yıl önceki işçi hareketleri" adlı kitabı, daha doğrusu ufacık broşürü, adından da anlaşılacağı gibi, Türkiyedeki ilk grevleri anlatmaktadır.

Meşrutiyetin ilân edildiği ve memleketimize nisbi bir hürriyetin geldiği 1908 yılında Adanadaki pamuk isçileri, Zonguldaktaki maden işçileri ve Anadolu - Rumeli demiryolları memur ve işçilerinin giriştikleri ve kısa zamanda, o zamanki hemen bütün Türkiyeyi içine alan grev hareketleri, aradan bu kadar yıl geçtikten sonra ibretle okunmaya değer olaylardır. Daha o zamandan, batılı anlamda haklarını korumak için greve başvuran işçilerin gösterdikleri olgunluğun sayısız örnekleriyle dolu olan kitap, tarihî bir inceleme olarak, bu konularla ilgili olanların mutlaka okuması gereken bir kitaptır.

Beğendiğim: "Tabancı kapitalizme karşı ilk direnişler", "Türkiyede işçi tarihine kısa bir bakış", "Maden ocaklarında çalışanlar", "Demiryollarındaki sömürme şekilleri", "1908'deki grevler nasıl başladı, nasıl yapıldı?", "1908 grevleri nasıl bastırıldı", "İşçi hareketlerine karşı kanunlarda yapılan değişiklikler", "Yerli kapitalizmi kalkındırma, çabaları" ara başlıklarını taşıyan kitap gerçek bir ilmi araştırmanın gerektirdiği bütün ciddiyeti taşımaktadır. Temenni edilir ki, Hüseyin Avni Şanda tarafından otuz sayfaya sığdırılan bu konu, tekrar ele alınarak, çok daha etraflı bir şeklide, en ufak ayrıntılarına kadar türk kamuoyuna yeniden verilsin.

Sonuç: "Türkiyede 54 Yıl önceki İşçi Hareketleri" adlı kitap, sadece işçi konularıyla ilgili olanlar değil, her aydın tarafından okunması gerekli bir kitaptır.

İlhami SOYSAL

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN GÜRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitaplar

Günümüz Fransız Şiiri: Şair Tahsin Saraç, bugünün fransız şiirini temsil eden on şairin -Guillaume Apollinaire, Jules Supervielle, Saint - John Perse, Blaise Cendrars, Pierre Reverdy, Paul Eluard, Philippe Soupault, Jacques Prevert, Reni Char ve Yves Bonnefoy. eserlerinden yıllardır büyük bir emekle çevirdiği örnekleri, Dernek -bugünkü adıyla Halkevi Yayınlarının 7. kitabı olarak çıkardı, En yaşlısı 1880 -Apollinaire-, en genci 1923 "Bonnefoy- doğumlu bu on fransız şairini eserlerinden birkaç örnekle türk okuruna tanıtmağa çalışmak, doğrusu büyük cesaret işi. Ama Tahsin Saraç, ne yaptığım bilen bir kişi. Şiirin, aslındaki güçle çevrilemiyeceğini söyleyen Saraç, bu büyük yük altına, sadece, adı geçen şairleri kendi dillerinden izleyemeyenlere, hiç değilse fransız şiirinin havasını koklatmak için girdiğini itiraf etmektedir. Güzel bir dil ve büyük bir sanat çabasıyla hasırlanmış olan "Günümüz Fransız Şiiri" adlı eseri, fransız- şiirinin ustalarını, şöyle böyle de olsa, tanımak isteyenlere salık veririz. Ankara Halkevi -eski adıyla Türk Kültür Derneği-, böyle bir eseri yayınlamakla, büyük bir hizmette bulunmuştur.

Yokuşa Doğru i Suut Kemal Yetkinin deneme ve eleştirmeleri. Dernek -bu günkü adıyla Halkevi- Yayınlarının. 8. kitabı. Deneme ve eleştirinin zorluğunu belirtmek için olsa gerek, Suut Kemal Yetkin, muhtelif zamanlarda yazdığı deneme ve eleştirilerini "Yokuşa Doğru" adı altında bir araya getirmiş. Doğrusu, iyi de etmiş. Beğenilsin veya- beğenilmesin, çeşitli konulardaki görüşlerim topluca okumakta elbette ki fayda vardır.

Altı Kardeşleri Masal ustası şair Oğuz Tanselin bu nefis kitabı 1962 yılında Dost Yayınları arasında çıkmıştır. Kapağını Güngör Kabakçının yaptığı bu güzel masal kitabı, çocuklarını kötü kitaplardan kurtarmak isteyen ana babalara özellikle salık verilir. Güzel türkçe, tatlı bir anlattım, sağlam bir masal dünyan... 1962' de ikinci baskısı yapılmış olan "Altı Kardeşler" çocuklar için en güzel armağandır. (Dost Yayınlan, Rüzgârlı sokak, Ove Hanı Daire 4, Ankara)

Yedi Devler: Yine Oğuz Tanselin 1960 yılında İstanbul Kutulmuş Matbaasında basilmiş nefis bir masal kitabı. Kapağını Metin Eloğlunun, yaptığı "Yedi Devler", çocukların belleğine iyiliği, doğruluğu, güzelliği, sevgiyi- rahatlıkla yerleştirecek bir eserdir. Memleketimizde çocuk kitabı sıkıntısı çekenlere, çocuklarının kafasına iyi şeyler doldurmak isteyenlere salık verilir, (Posta Kutusu 3, Konya)

Sergi

Esirkuş: Başarılı resimleriyle tanınmış olan Mustafa Esirkuş, son yıllardaki çalışmalarını 3 Mayıs 1963 Cuma günü Ankarada, Güzel Sanatlar Galerisinde sergiledi. Açılış gününe tanınmış sanatçıların katıldığı sergide, Esirkuşun kişiliğini yansıtan eserler bulunmaktadır. Türkiye halkının hüznünü ve yalnızlığını çok iyi tanıyan Esirkuş, eserlerinde özrellikle bu yönden başarılı. Sanatseverlere, kişiliğini bulmuş sanatçı Esirkuşun bu sergisini görmelerini salık veririz. (Ankara, Yenişehir Postahanesi yanı, Güzel Sanatlar Galerisi). Sergi, 18 Mayısa kadar açık kalacaktır.

XXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi: 3 Mayıs Cuma günü Ankarada Arkeoloji füzesinde açılmış olan XXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi büyük bir ilgiyle izlenmektedir. Tanınmış sanatçıların eserlerimi bir arada görmek- isteyen sanatseverlere bilhassa salık verilir. Sergi, Haziranın ilk haftasına kadar açık kalacaktır.

Bedri Baykam Resim Sergisi: CHP. Adana milletvekili Suphi Baykamın altı yaşındaki oğlu Bedri Baykam, 117 parçadan ibaret çalışmalarını 10 Mayıs Cuma günü, Ankara Sanat Sevenler Kulübünde sergileyecektir. Altı yaşındaki bir çocuğun resme yönelişini ve ortaya koyduğu örnekleri merak eden sanatseverlere, Bedri Baykamın sergisini görmeleri salık verilir. Sergi 20 Mayısa kadar açık kalacaktır.

Sahi, şimdi neredeler ???

Eftal Nogan

Geçtiğimiz hafta içinde bir gece, İstanbulda, "Tornanın Bebekteki meyhanesinde bir adam eline mikrofonu aldı ve şunları söyledi:

"— Türkiyenin en kuvvetli adamı Eftal Nogan aramızda bulunmaktadır. Kendisinin bileğini bükmeye şimdiye kadar kimse muktedir olamamıştır."

Meyhaneden bir alkış yükseldi. Bunun üzerine, arkadaki masalardan iri yapılı, kır saçlı, her tarafından adale fışkıran, yakışıklı bir genç ortaya fırladı ve:

"— Türkiyenin en kuvvetli adamı gelsin de benim kolumu büksün" dedi.

Derhal, ortada bir masa hasırlandı ve masanın bir kenarına elliyedi yaşındaki Eftal Nogan, diğer tarafına ise yaşı yirmibeşi geçmiyen genç oturdu ve bilek güreşine başladılar. Eftal Noganın bütün sinirleri birden gerildi, delikanlının kolunu hızla sağa doğru bükmeye başladı. Çok geçmeden, meyhaneden ikinci bir alkış sesi yükseldi. Kolu bükülen genç, Eftal Noganı tebrik etti ve:

Eftal Nogan
Bükülmeyen bilek

"— Ben Avrupada jimnastik yaptım. İlk defa kolumu yatırıyorlar" dedi.

İlerlemiş yaşına rağmen sportmenliğinden ve kuvvetinden hiç bir şey kaybetmemiş olan Eftal Noganın kuvveti yıllarca dillere destan olmuştur. Şimdiye kadar hiç bir zaman kolu bükülmeyen Eftal Nogan, 1926 ve 1934 yılları arasında girdiği her kürek yarışında şampiyon olmakla Türkiye çapında bir şöhret sağlamıştır. Eftal Noganın bir diğer şöhreti de, İstanbulun en yakışıklı erkeklerinden biri, hatta başta geleni, olmasıdır. Bugün elliyedi yaşında olmasına rağmen, yakışıklılığından hiç bir şey kaybetmemiştir. Ancak şimdi başını, gür siyah saçlar yerine, nefis bir beyazlık süslemektedir. Vücut yapısı, bundan otuz yıl önce neyse gene odur.

1906 yılında doğan Eftal Nogan, köklü bir İstanbul ailesine mensuptur. Çocukluğu, o zamanlar İstanbulini en mutena semtlerinden birisi olan Şehzadebaşında geçti. Çok küçük yaştan iitbaren spora merak salan Eftal, önceleri jimnastik yapmaya başladı. Yazları da Rumelihisardaki sandallarında kürek çekiyordu. Sonradan girdiği Robert Kolejde sporla ilgisi daha da arttı. Öğretmenlerinin, nezaretinde düzenli şekilde aletli ve aletsiz jimnastik yapan Eftal Noganin vücudu kısa zamanda gelişti.

İstiklâl Savaşı sırasında ailesiyle birlikte Anadoluya göç eden Eftal, 1925 yılında Tarsus Kolejini birincilikle bitirdi. Tarsus Kolejinde bulunduğu sırada, jimnastik, boks ve futbol ile meşgul oldu. Tekrar İstanbula döndüğünde, Ticaret Odasının açtığı, bir imtihanı kazandı ve orada mütercimlik yapmağa başladı. Aynı yıl, Ticaret Odasının Umumi Kâtibi Vehbi' beyin takımı olan Altınordunun istinyede deniz şubesi; kuruldu.

Eftal Nogan bu tarihten 1934, yılına kadar Altınorduda kürek çekti. Bu iki tarih arasında yapılan kürek varışlarından hiç birini kaybetmedi, bütün rakiplerini geride bırakmayı başardı. Eftal, yazları kürek sporu ile meşgul olurken, kışları da boks yapıyordu.

O zamanlar İstanbulun sayılı boksörleri arasında ismi geçen Eftal Nogan ilci defa da Ordu şampiyonu oldu. 1933 yılında Mobil Oil TAŞ'ne intisabeden Nogan, 1934 yılında sporu fiilen bıraktı. Fakat hiç bir zaman, kendi sağlığı için spor yapmayı ihmal etmedi. Bu yüzden de elli yılı aşan ömrüne rağmen son derece sağlam ve kuvvetli bir vücuda sahip olmasını bildi.

Biri 1931, diğeri 1936 yılında olmak üzere iki defa evlenen Eftal Noganın ilk eşinden bir kız çocuğu ve bu çocuğundan da bir erkek torunu vardır.

Eftal Nogan sporu bıraktıktan sonra su sporunun yayılması için durmadan çalıştı. Bir müddet İdman Birliğinin Su Sporları Müşavirliğini yaptı. 1947'den 1954 yılına kadar İstanbul Bölgesi Ajanlığı vazifesini tilerinde taşıdı. Su Sporları Ajanlığı sırasında kürekçilerin uluslararası temaslar yapması için çok uğraştı. Temin ettiği bu temaslarda türk kürekçilerinin derece alamaması Eftal Noganı çok üzüyordu. Bu yüzden 1954 yılında isini gücünü bıraktı ve kürek takımımızı tam bir ay gece gündüz çalıştırdı. Hattâ o zamanlar, Eftal Noganın kürekçilere eziyet ettiği, onları gaddarca çalıştırdığı söylentileri bile çıktı. Ancak hem kürekçilerimiz, hem de Nogan, bu çalışmaların mükafatını, Almanyada 1953 Alman şampiyonunu geçmekle kazandılar. Bu seyahat dönüşü Eftal Nogan, Su Sporları Ajanlığından istifa etti. Hem yorulmuş, hem de bıkmıştı. O kadar ki, 1957 yılına kadar, bu çok sevdiği sporun müsabakalarını dahi seyretmeğe gitmedi. 1957 yılında bir Avrupa dönüşü; gazeteciler Eftal Nogana Kürek Federasyonu Başkanlığına - getirildiğini söylediler. Nogan, önceleri, gıyabında yapılan bu tayini kabul etmek istemediyse de, sonradan tekrar Kürek sporu, için çalışmaya başladı. O günden beri Kürek sporunu yaymak için, imkânları nisbetinde çalışmakta ve "Dört genci kahveden kurtarırsam ne mutlu bana" demektedir.

Eftal Nogan halen, 1933'den beri hizmet ettiği Mobil Oil Şirketinin Neşriyat Müdürü bulunmaktadır. Eşi Münire Nogan ile birlikte Leventteki evinde oturmaktadırlar. İşi ve spor dışındaki en büyük zevki, akşamları bir iki kadeh içmektir. Gençler arasında içki içmeye, sohbet etmeye bayılır. Bütün acı kuvvetine rağmen, son derece yumuşak ve nâzik bir insan olan Eftal Noganı bütün etrafı sever. Hoşsohbett bir insan olan Nogan fevkalâde ingilizce konuşur ve Amerikanın muhtelif eyaletlerinin lehçesini mükemmel taklit eder. Yabancılar çoğu zaman kendisini Teksaslı bir petrol kiralına benzetirler ve türk olduğuna kafiyen inanmazlar. Eftal Nogan bunlara türk olduğunu anlatmak için akla karayı seçer.

R A D Y O

idare

Yaz programları

Türkiye Radyoları, 12 Mayıs Pazar gününden itibaren yaz programlarını yayınlamaya başlıyacaklardır. Bu program devresinin en büyük özelliği Ankara, İstanbul Ve İzmir Radyolarının birbirlerine ayak uydurarak aynı günde bu adımı atmalarıdır. Aslında bundan daha tabir birşey olamaz. Fakat bizim radyolarımızda plânlama diye bir konunun bilinmediği, iki hafta sonraki programların bugünden ayarlana--adığı düşünülürse, en önemli üç radyomuzun aynı tarihte böyle bir teşebbüse girişmelerini takdirle karalamak gerekir.

Mahmut T. Öngören
İsmi var cismi yok...

Radyolarımızda programların çok önceden planlanmasına niçin, önem verilmez? Bunun sebeplerinin başında, önceden tedbir alma fikrinin radyo idarelerine bir türlü girememesi gelmektedir. Çünkü herkes son dakikada çalışmaya alışmıştır. Bu. sebepten de programlar ekseriyetle şişirilmektedir. Programların önceden plânlanmamasının sebeplerinden biri de, yukardan gelen emirlerin yayın saatlerini altüst etmesidir. İdarelerdeki başıboşluğa ilâve edilen bu durum, sık sık program değiştirme işinin daha uzun zaman devam edeceğini göstermektedir.

Radyo programlarım gazetelerden izleyen dinleyiciler belli saatlerde yayınlanacağını öğrendikleri programları radyolarını açınca bulamamaktadırlar. Bunun sebeplerinin arasında da belki programcının bir başka şehre gitmesi, belki bir anlaşmazlıktan dolayı işin yarıda bırakılması, belki keyiflerin yerinde olmayışı vardır. Dinleyiciye verilmesi gereken saygı ve önem bir kenara bırakılmıştır. Bazen de bu saygı ve önem yerinde olduğu halde, program yapmak için, çalışanlarda takat bulunmamaktadır. Çünkü plânsız çalışmadan ötürü iki-üç iş bir kişi tarafından aynı anda yapılmış ve görevlide, program için ne istek, ne de güç kalmıştır.

Bütün bu alaturkacılığa rağmen Ankara, İstanbul ve İzmir Radyolarının, basit de olsa bir işte müşterek çalışmalarını sağlamak ilgililer için büyük bir başarı olmuştur. Yaz programları devresinin bir başka büyük başarısı da, İstanbul Radyosunda yıllardanbenri yayınlanmakta olan konuşmaların kaldırılmasıdır. Sadece İstanbul Radyosu idarecilerinin değil, genel program komitesinin oy birliğiyle verdiği karar sonucunda bundan böyle hiç **bir** radyoda her hangi bir konuşma, nekadar başarılı olursa olsun, altı aydan fazla yayınlanmayacak ve altı aydan beri yayınlanan programlar da kaldırılacaktır. Böylece, İstanbul Radyosunda yıl lardanberi yer etmiş konuşmalar, artık dinleyicinin başka istasyonlar aramasına yol açmayacaktır. Bu konuşmalar arasında faydalı olanlar yok değildir, fakat alman prensip kararma göre, radyolar bu gibi programlarında altı ayda bir muhakkak yeniliğe önem vermek zorundadırlar.

Bu kararda nekadar süre sebat edileceği ayrı bir merak konusudur. Çünkü radyolarımızla ilgili olarak alınan kararların çok kısa ömürlü olduğu bugün artık, herkesçe bilinmektedir.

İşe adam mı, adama iş mi?

Alınan kararlardan biri, Ankara Radyosunda kurulan "İl Radyoları ve Transkripsiyon" servisine ait tir. Bu servis, Anadoludaki il radyolarına program göndermenin faydaları düşünülerek kurulmuştur. Anadoludaki il radyoları kendi kendilerine kolayca program yapacak duruma henüz gelmedikleri için, verilen karar çok yerindedir. Fakat "İl Rai" yoları ve Transkripsiyon Servisi" bir türlü çalışmaya başlayamamıştır. Daha önce Ankara Radyosunda hazırlanmış olan müzik programlarının bu servis tarafından bantlara kopya edilerek il radyolarına dağıtılması gerekmektedir. Halbuki idarenin er Unda bant yoktur. Bu sebepten da büyük faydalar sağlıyacağı düşüncesiyle kurulan il radyoları servisi hiç bir ise yaramamaktadır.

Önceden planlanmadan, en gerekli ihtiyaçları sağlanmadan, nasıl çalışacağı kararlaştırılmadan yapılan işlere radyolarımızda her zaman rastlamak mümkündür. Aslına bakılırsa, bütün radyolar karmakarışık bir haldedirler. Dertler, verici istasyonlardan başlamakta, radyo idarelerine ve oradan da programlara kadar gelmektedir. Çalışma prensibi ve düzeni diye birşeye- önem verilmemektedir, Vazife yaratmak için kurulmasına karar verilen Merkez Program Müdürlüğü isimli servis de bu sebep ten radyolara faydalı olamamaktadır. Doğrusu istenirse, böyle bir servisi faydalı görenler ve "nasıl çalışırsa çalışsın, yeter ki oradakileri bir vazife bulmuş olalım" diye düşünenler Merkez Program Müdürlüğünün ne ise yarayacağım dahi bilmemektedirler. Sadece Mahmut Tâli öngörene bir görev bul-

mak için kurulmuş olan bu servis de hiç bir zaman radyolara gereken şekilde faydalı olamıyacaktır.

Bütün bu karışıklıklar, radyolarımızın bir düşene girmesi için çalışan, yenilikler yapmak isteyen baş sorumluları müşkül durumda bırakmaktadır. Tenkitler, şikâyetler, kızgınlıklar baştaki yöneticilere yıldırımları çekmektedir. Radyoların idaresini Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığından ayarlayanları, radyoevlerinin idaresinden, hele programlardan sorumlu tutmak büyük hata olur. Programların kalitesi, yayın hataları ve radyoevlerinin idaresindeki ilgisizlik ve disiplinsizlik uzun yıllardanberi halleddlemeyen dertler arasındadır.

Lokman hekim gelse...

Bu aksaklıkları düzeltmek için hiç bir tedbir alan, bir çare düşünen yok mudur? Elbette ki vardır. Yalnız, alman tedbirler ve düşünülen çareler bazan gösterişten ileri gidememekte, bazen son derece geçici olarak kalmakta, bazen de, işten anlamayanlar tarafından yapıldığı için, aksi. tesir yaratmaktadır. Bütün bu beceriksizliklerin meydana getireceği durumlar ise, teferruattan sorumlu olmayan yöneticileri yıpratmaktadır. Bu yöneticilerin bir çilesi daha vardır: Radyo idaresi tarafından haklı veya haksız, cezalandırılan herkes soluğu Basın-Yayım ve Turizm Bakanlığında almaktadır. Bakanlıkla Radyo arasında bu konularda yapılan tartışmalar daha başka anlaşmazlıklara yol açmakta ve saten karmakarışık olan işlerin birbirine daha çok dolaşmasına sebep olmaktadır.

Radyo idarecileri tarafından verilen cezalar ise bambaşka bir. komedinin oynanmasını sağlamaktadır. Bir defa, ceza verenlerin radyoculuk konusuyla gerçekten âşinâ olup olmadıkları tartışılacak bir husustur. İkincisi, çeşitli sebeplerden ötürü radyolar içinde sıkı bir disiplin kurmaya imkân olmadığı için, cezalar pek keyfi şekilde-verilmektedir. Birçok durumlarda Radyo idareleri, personele söz geçirememektedir. Netice itibariyle de, verilen cezalar, haklı dahi olsa, hiç bir işe yaramamaktadır. İşin tuhaf tarafı, bazı cezalar son derece yerinde olduğu halde, tamamen aksi tesir yapmaktadır. Çünkü ceza vermeden önce, Radyo idaresinin, personelin bazı ihtiyaçlarını karşılaması, çeşitli eksiklikleri yok etmesi gerekir. Bunlar tamamlanmadan verilen cezalar hem yanlış tefsirlere, hem de huzursuzluklara yok açmaktadır.

Bir çalışma sisteminin kurulamaması, cezaların bir takım karışıklıklara sebep olması, ortaya en önemli eksikliği çıkarmaktadır. Bu eksiklik, bütün personelin görev, yetki ve sorumluluğunu en küçük teferruatı ile belirten bir yönetmeliktir. Radyo yönetmeliğinin en küçük teferruatı belirtmesi şarttır. Çünkü en iptidai düşüncelerle çalışan, bir takım kaprislerin elinde oyuncak olan ve rastgele yapılan görev dağıtımı ile-isleyen radyolarımızı dinleyiciye gerçekten yararlı bir duruma getirmek ancak bu şekilde mümkündür. İşin en acıklı tarafı da, bu iptidaî düşüncelerin, kaprislerin ve görev dağıtımının kötü tesirleri bilindiği halde, istisnasız hiç kimsenin bir tedbir almaya gitmemesidir. Bazaları, bu mesleğe bir kaza eseri girdikleri için, bilgisizlikten; bazıları, menfaatlerini bu karmakarışık durumun devam etmesinde gördüklerinden; bazıları da çaresizlikten en küçük bir müdahalede bulunmamaktadırlar. Ama, bütün bunların cezasını dinleyici çekmektedir.

TİYATRO

Ankara

Bakû yolunda

Devlet Tiyatrosunun, Dışişleri Bakanlığının yabancı memleketlerle kültür ve sanat mübadelesi programı çerçevesi içinde, Sovyet Rusyaya resmi bir turne yapması kararlaştırılmış ve bu konuda Ruslarla prensip anlaşmasına varılmıştır.

Bu anlaşmaya göre, Devlet Tiyatrosundan 40 kişilik bir sanatçı, idareci ve teknisyen grupu Sovyet Rusyanın türk diliyle konuşan bölgesine, Azerbaycanın merkezi olan Bakûya gidecek, orada milletlerarası repertuvardan klâsik bir eserle bir yerli oyun olmak üzere, en az, iki eseri birkaç defa temsil edecek, büyük bir ihtimalle aynı oyunları Azerbaycanın en kalabalık şehirlerinden biri olan Gencede de tekrarlıyacaktır.

Azerbaycan turnesinin önümüzdeki Haziran ayı başlarında gerçekleştirilmesi önceden düşünülmüştü. Fakat Mayıs sonuna kadar sürecek sekiz aylık çok kesif bir çalışmadan sonra sanatçıların böyle uzun bir turne için oldukça yorgun olacakları ve Haziran ayının sözleşmelerin yenilenme zamanı olduğu gözönünde tutularak, turnenin daha sonraya, belki de Eylül ayma. bırakılması mümkündür.

Devlet Tiyatrosunun ziyaretini, aynı şekilde, bir Azerbaycan tiyatro veya opera-bale topluluğu, aynı mevsim içinde, iade edecek, Ankaraya gelerek temsiller verecektir,

Azerbaycan turnesine hangi oyunların götürüleceği şimdiden kesin olarak bilinmemekle beraber, Shakespeare'in "Hamlet" veya "Kral Lear"î- ile bir veya iki yerli oyundan ibaret olacağı söylenmektedir.

Anadolu ve İstanbul turneleri

Öte yandan, Devlet Tiyatrosunun son yıllarda güzel bir gelenek haline getirdiği yurdiçi turnelerine, bu yaz aylarında devam edileceği tahmin edilmektedir. Azerbaycan turnesi sonbahara kaldığı takdirde, Devlet Tiyatrosunun bu mevsim çıkardığı en kuvvetli oyunları İstanbula götürmesi, ayrıca iki yerli oyunla iki ayrı grupu, geçen yaz olduğu gibi, Temmuz ve Ağustos aylarında, Anadolunun tiyatrodan yoksun bölgelerine yollaması beklenmektedir.

İstanbula Bahar Turnesi adı altında gönderilecek oyunlarla Anadolu turnesine götürülecek yerli oyunların hangi oyunlar olacağı henüz kesin olarak bilinmemektedir.

Oyun: "Yarış Bitti" ("Photo Finish").

Yazan: Peter Ustinov.

Çeviren: Gencay Sav,

Tiyatro: İstanbul Şehir Tiyatrosu (Yeni Tiyatro).

Sahneye koyan: Abdurrahman Palay.

Dekor: (Kimin çizdiği programda belirtilmemiştir.)

Kostüm: Bülend Erbaşar.

Konu: Bir ingiliz yazarının hayat hikâyesi ve bunun gerisinde hayat yarışının bellibaşlı dört merhalesi: Çocukluk, Gençlik, Olgunluk ve Yaşlılık. Yazar, kahramanı seksenlik Şam'ın geride kalan üç çağını, 20'lik, 40'lık ve 60'lık Şam'ları, ayrı ayrı aktiftlerle canlandırıyor ve dördünü karşılaştırmaktan, yanyana getirmekten iyi ve kötü taraftarıyla yeniden yaşatmaktan çekinmiyor. Hal ile geçmişin sarmaşdolaş olduğu bu hikâyede, her yaşın hayalleri, hayal kırıklıkları, çılgınlıkları realist bir fırça ile tasvir edilmiş, akıp giden zamana, değişen sosyal şartlara ve görüşlere rağmen insanoğlunun pek değişmiyen zaafları, tutkuları -dram haline getirilmeden-, gösterilmiştir.

Oynıyanlar: Müfit Kiper (Sam 80), Kemal Ergüvenç (Sam 60), Abdurrahman Palay (Sam 40), Sakir Bozdağ (Sam 20), Nedret Güvenç (Stella, Perihan Tedü (Clarice ve Aada Conney), İbrahim Delideniz (Reginald Kinsale), Melâhat İçli (Agnes Kinsale), Yalçın Akçay (Tommy), Emel Kulen (Alice Montego), (4 Kadın, 6 erkek rolü).

Beğendiğim: Abdurrahman Palayın ağırbaşlı, itinalı sahne düzeni. 40'lık Şam'a enerjik, ifadeli ve duygulu bir oyunla kazandırdığı, inandırıcı yüz. Clarice ve Aada Conney'de Perihan Tedünün, Stella'nın gençkızlık ve yeni evlilik yıllarında Nedret Güvencin canlı, zarif oyunları. İbrahim Delidenizin Reginald Kinsale rolünde, mükemmel bir kompozisyonla canlandırdığı bencil, zevkine düşkün, zengin ingiliz iş adamı ve mütehakkim baba tipi.

Beğenemediğim: Bellibaşlı- öbür rollerde ve oyunun bütününde kendini duyuran gevşeklik. Şam'lar arasında, tamperaman bakımından, yaklaştırıcı bir ana çizgi, hele oyunun "ingiliz"liğini verebilmek için bir genel oyun üslûbu, üzerinde pek durulmamış, durulmuş olsa da, verimli bir sonuç sağlanamamış olması. Nedret Güvençin, Stella'nin yaşlılık yıllarını, yazarın bu sahnelere kattığı "humour"la süsleyerek değerlendirmemesi.

Sonuç: Gene de ilgiyle, zevkle seyredilen bir temsil. Ama oyundan çok, Peter Ustinovun canlı, nükteli diyalogu sayesinde...

Şehir Tiyatrosunda "Yarış Bitti"
Foto finiş

Lûtfi AY

"Sandalyeler"
ve Kenterler

Oyun: 1 — "Sandalyeler" ("Leg Chaises"), (Trajik Fars, yi perde).
2 — "Dera" ("La Leçon"), (Komik dram, 1 perde).

Çeviren: Fikret Adil.

Tiyatro: Kent Oyuncuları topluluğu (İzmir, İkbal Sinemasında).

Sahneye koyan: Genco Erkal.

Dekor: Çetin İpekkaya.

Işık: Nurettin Sezer.

Konu: 1 — Bir ihtiyar kadın, bir ihtiyar adam: Bir saat süren ve gerçekle hiçbir ilgisi yokmuş gibi görünen, öyle iken bir takım hakikatleri sezdiren, duyuran bir diyalog. Ionesco'nun, ingilizcesini ilerletmek için konuşma kitabından kopya ettiği basmakalıp cümlelerde keşfediverdiği ve tiyatrosunun temelini kurduğu hakikatler... Saçmasapan görünüşü altında yıpranmış, silinmiş, gölge haline gelmiş iki insanın hayatını, anıları, özlemleri, zaman zaman yüzeye çıkan alışkanlıkları ve sönmeyen duygularıyla ifşa eden, çağırışımlarla yüklü bin diyalog. Sonra, sandalyeler, sandalyeler... Kelimeler gibi "bomboş" görünen, "dopdolu" sandalyeler... Ve bir Sözcü: O diyalogdan sonra, söyliyecek sözü kalmıyan, konuşmak için ağzını açtığı zaman boğuk seslerden başka birşey çıkaramıyan Ölüm.

2 — Bir Hizmetçi, bir kız Öğrenci ve bir Profesör: Öğrettiği şeyleri, yanlış da olsa, öğrenmek, kabuletmek istemiyen öğrencilerine pek öfkelenen, hattâ onları öldürüvermekten kendini alamıyan celalli bir profesör. Ama yakasına parti rozetini iliştiriverdiler mi, başının derde girmiyeceğini de bilen bir profesör...

"Ders"
Kolay unutulmayacak

Oynıyanlar: 1 — Yıldız Kenter (İhtiyar Kadın), Müşfik Kenter (İhtir yar Adam), Tuncel Kurtiz (Sözcü).

2 — Alev Koral (Marie), Yıldız Kenter (Öğrenci), Müşfik Kenter (Profesör) .

Beğendiğim: 1 — Çetin -İpekkayanın, metne çok uygun düsen, dekoru içinde Genco Erkalın -kendisi duyurmıyacak kadar ince- sahne düzeni. Fikret Adilin Ionesco'yu "duyuran", berrak çevirisi. Yıldız Kenterle Müşfik Kenterin, yüksek bir üslûp birliği içinde gerçekleştirilmiş, nefis kompozisyonları.

2 — On dakikalık kısa bir ara içinde Kenterlerin apayrı bir dünyaya geçmekte, apayrı iki tip yaratmakta, apayrı bir plâstiğe ulaşmakta gösterdikleri büyük başarı. Alev Koralin ifadeli oyunu.

Beğenemediğim: Bu iki mükemmel oyunun beğenilmiyecek tarafı yok.

Sonuç: Ionesco'yu en iyi "veren" bu iki oyunda Kehterleri mutlaka görmek lâzım.

Japonya

Sinemanın "Sarı Tehlike"si

Geride bıraktığımız hafta içinde Tokyo mahreçli bir haber, ajanslar vasıtasıyla bütün dünya gazetelerine yayıldı ve sinema çevrelerinde geniş ilgi uyandırdı. Haber, Japon sinemasını ellerinde tutan prodüktörleree varılan yeni bir kararı açıklıyordu ve Batı ülkelerinin prodüktörlerine göre, bu yeni karar, tam bir "damping" mânâsım taşıyordu.

Japon sinemasının Batı ile alışverişi, Krusawa, Mizoguchî ve Kinugasa gibi ustaların eserleriyle ve çeşitli uluslararası festivaller aracılığında olmuş, geriye kalan büyük prodüksiyon ürünü filmler, kendi iç pazarı ile Uzak Doğu pazarları arasında bölüştürülmüştü. Fakat yılda üçyüzün üstünde bir sayıya ulaşan Japon filmleri için bu dar çevre ve dar çevrenin Pazarı, elbette ki yeterli gelmeyecekti. Nitekim üretim artışı karşısında Japon sineması yeni çıkış noktalan araştırmak ve bulmak zorunda kaldı ve buldu da. Bu yeni çıkış noktası, Batılı Ülkelerin pazarlarıydı. Japon prodüktörlerine göre, Batılı ülkelerin seyircilerine ve onların isteklerine uygun çevrilecek ve o niteliği taşıyan filmler, kolaylıkla müşteri bulabilirdi. Bir tek mahzur vardı, o da. Japon oyuncularının Batılılara bir parça sevimsiz gelmesiydi ki, bunun çaresi yine arandı ve. bulundu. Japon prodüktörleri sansürle iç pazarda takışmaktan şimdiye kadar sürekli olarak çekinmişler, hep sansürün huyuna göre su verme yolunu seçmişlerdi. Fakat yeni durum, iç pazarla ilgili olmaktan uzaktı. Bu yüzden sansürle uzlaşmaya gittiler. İstedikleri şuydu: Dışarıya satacakları ve büyük döviz sağlayacakları filmler için sansür fazla muhafazakâr davranmayacaktı. Rejisörler, gerçekçilik ve şehvet yolunda diledikleri yapacaklar, oyuncularını edep ve âdap çerçevesi içinde istedikleri kadar soyundurup dökündüreceklerdi.

Japon sansürü, işin "millî bir döviz dâvası" olması karşısında pek fazla ince eleyip sık dokumadı ve prodüktörlere gereken kolaylığı göstereceğini "ihsas" ettirdi. Sansürden gerekli izni koparan prodüktörler hemen kolları sıvadılar ve işe giriştiler. Öte yandan, Japon prodüktörler birliğinin sözcüsü bir basın toplantısı düzenledi ve alınan yeni kararı bütün dünyaya ilân etti.

Batı sinemalarmda haber, önce hayret, sonra da panik yarattı. Her iyi şeyin kısa zamanda kötü, fakat ucuz taklidini yapmakta usta olan Japonlar, sinema için âdeta bir "sarı tehlike" yaratmaya hazırlanıyorlardı. İşin kötüsü, ellerinden kolay kolay kurtulmanın imkân ve ihtimali de yoktu.

Japon Sineması

İlk Japon filminin çevrilişi 1896 yıllarına rastlamaktadır. Film, bir dans gösterisidir ve günün imparatoru tarafından ilk olarak seyredilmiş ve çok beğenilmiştir. Lumiere makinesi ile ilk gösteri de ertesi yılın Şubat ayında Osakada yapılmıştır. Arada, amerikan yapısı alıcı makineler Japonyaya gelmiş ve Japonlar, akıllara durgunluk veren usta taklitçilikleriyle bunların tıpatıp eşlerini yapıp piyasaya sürmüşlerdir.

İlk Japon filmleri, kısa metrajlı ve haber filmleri oldu. Daha sonra Geyşa dansları ve geleneksel Kabuki oyunları sinemaya aktarılmaya başlandı. Üç yıl gibi kısa bir sürede Japon sineması hızla gelişti ve ünlü oyuncularla filmler çekimine girişildi. ünlü Kabuki oyuncusu Danjuro'nun "Beyaz Ağaç Oyunu"nda oynamışı da aşağı yukarı ayni yıllara rastlamaktadır.

Başlangıç yıllarının filmlerinde geleneksel Japon tiyatrosundan gelme bir davranışla oyuncuların hepsi erkeklerden kuruluydu. Kadın rolüne de Kabuki oyunlarında olduğu gibi yine erkekler çıkıyorlar, seyircinin alışkanlığından hiç de yadırganmıyorlardı.

İlk film stüdyosu da 1908 yılında kuruldu ve ortaya Yoshizawa şirketi çıktı. Yoshizawa Japon, sinemasının geleceği bakımından da hayırlı adımlar attı, kuruluşundan bir yıl .sonra sesli film denemelerine girişti, oyuncuların yetişmesi için özel okul açtı, senaryo yazımı için gerekli araştırmaları elinden geldiğince destekledi, arka oldu. 1010 yılında alınan bir yasaklama kararı ile Kabuki oyuncularının sinemada oynamaları önlendi ve bu da Japon sinemasının yararına oldu.

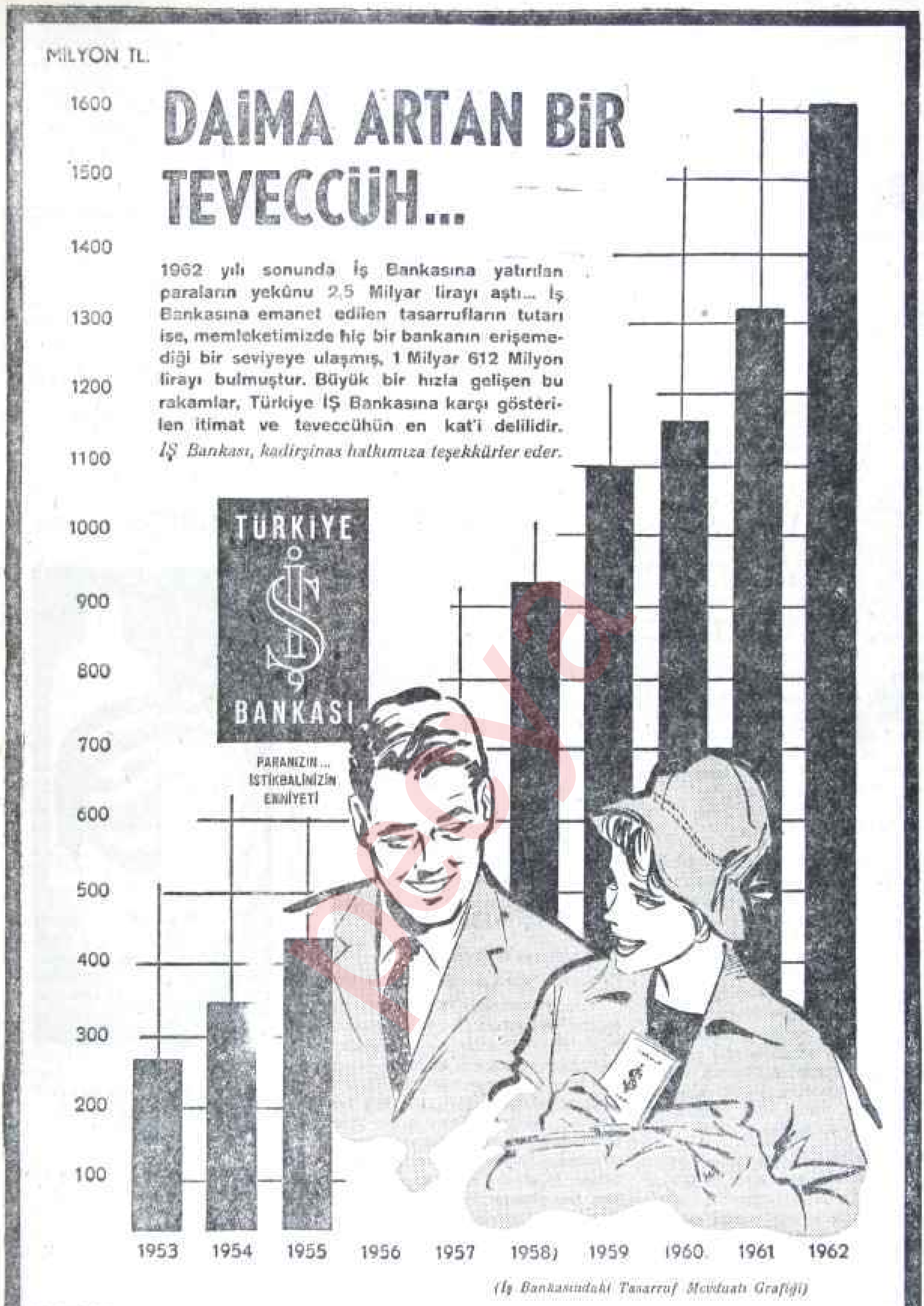
Yasak ve ötesi

Kabuki oyuncularının sinemadan ellerini eteklerini çekmeleri gerçi sinemanın yararına oldu ama bu, kısa sürdü. Bu kısa süre boyunca Japon pazarları Batı sineması ürünlerine açıldı ve dolayısıyla da yerli filmlerin gelirleri düşüverdi, Japon sinemacıları zor duruma düşmüşlerdi. Devlete başvurdular ve devlet de film ellerin baskısı karşısında koruyucu kanunlar çıkarttı ve Japon sineması üç yılın sonunda yeniden kendine gelmeye başladı. Her türlü etkiye açık sinemacılar bu duraklama çağı içinde fransız ve amerikan sinemasından gerektiği kadar faydalandılar ve kadın oyuncularda erkek değil, mutlaka kadın oyuncu kullanma gereğini kabul ettiler.

1912 yılında dört stüdyo birleşip yeni bir ortaklığa, Nikkatsu'ya gittiler. Yeni ortaklık biri Tokyoda, öbürü Kyotoda iki ayrı stüdyo kurdu. Tokyo çağdaş konuları, Kyoto da geleneksel ve tarihsel konulan işleme yolunu tuttu. İkiye bölünmüş seyirci, her iki türde de dilediği filmleri kolaylıkla isleyebiliyor, Japon sineması gitgide Uzak Doğu pazarlarım . eline geçirmeye başlıyordu.

İlk filmlerde, ilgiyi çekmek ve ayakti tutmak için herşey deneniyordu. Öyle ki, iki dakikalık bir filmde seyirci saatlerce süren eğlencelerle karşılaşıyor, sinema salonunda yiyor içiyor, gününü gün ediyordu. Perde önünde soytarılık etmekle görevli bir adam, Benshi, oturuyor, oyuncuları taklit ediyor, şarkı söylüyor, fıkralar anlatıyor ve seyirciyi sözümona eğlendirmeye ve filme bağlamaya çalışıyordu.

Bu, 1923 yılının ünlü zelzelesine kadar böylece sürdü gitti. O arada aydınlar -Türkiyede şimdi olduğu gibi, yerli filmlere sırt çevirmişler, bütün ilgilerini koparmışlardı. Zelzele sonrasında Japon sineması yeniden kuruldu, sinemaya karşı ilgi eskisinden daha çok arttı ve beklenmedik bir oranda yabancı filmler Japonyaya akmaya başladı. Yerli filmlerin yabancı filmlerle yarışabilmesi amacıyla ve sadece sanat değeri olan film ler yapılması için, Makino adım taşıyan yeni bir stüdyo kuruldu ve geniş destek gördü. Sesli filmler çıkmış ve sinemayı engelleyici bir görev yüklenen Benshi'ler de böylece ortadan çekilmişlerdi. 1932 yılında kurulan Toho ortaklığı, sesli film yapımını gerçekleştirdi ve 1951 yılında Japon sineması "Rashomon" ile varlığını bütün dünyaya duyurdu.

MİLYON TL.
1600
1500
1400
1300
1200
1100
1000
900
800
700
600
500
400
300
200
100
DAİMA ARTAN BİR TEVECCÜH...
1962 yılı sonunda İş Bankasına yatırılan paraların yekûnu 2,5 Milyar lirayı aştı... İş Bankasına emanet edilen tasarrufların tutarı ise, memleketimizde hiç bir bankanın erişemediği bir seviyeye ulaşmış, 1 Milyar 612 Milyon lirayı bulmuştur. Büyük bir hızla gelişen bu rakamlar, Türkiye İŞ Bankasına karşı gösterilen itimat ve teveccühün en kat'i delilidir.
İŞ Bankası, kadirşinas halkımıza teşekkürler eder.
TÜRKİYE İŞ BANKASI
PARANIZIN... İSTİKBALİNİZİN EMNİYETİ
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
(İş Bankasındaki Tasarruf Mevduatı Grafiği)

SOSYAL HAYAT

Kadın

Ev kadınlarının defilesi

Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneği, bu ay içindeki kongresin den önce, son yemekli toplantısını Bul var Palas Otelinde yaptı. Türk ve a- merikan üyelerin katıldıkları, toplantı da moda, dikiş ve sanat grupları elbir liğiyle bir defile, bir de satışlı sergi hazırlamışlardı. Defilenin özelliğini, üyelerin, diktikleri elbiseleri kendile- rinin giyinerek teşhir etmeleri teşkil etti. Maksat yalnızca bir moda defi- lesi yapmak değil, maksat, ucuza mal olan, buluş ifade eden, kolay di- kilen ve kolay giyilen şık kıyafetler teşhir etmek ve aile bütçesini sars- madan giyinmek prensibine yardım etmekti. Üyeler bu amaçlarında başa" fiya ulaştılar. Üstelik, ev kadınları" nın mükemmel, zarif birer manken olabileceklarini de ispat ettiler, çok çok alkışlandılar. Satışlı sergi ise, Ankara civarındaki Çerkezhöyük ve Yavrucak köylerinin el emeklerini Bulvar Palas salonlarına getirdi. Bu köylerde faaliyet gösteren köy gru- punun, mevsim başından beri köy toz- larına ve köy kadınlarına gösterdiği el işleri, sade, fakat çok şık masa örtüleri, amerikan servisleri, plâstik- ten ve kumaştan biblo ve oyuncak- lar satışa çıkarıldı. Köy kadınına bir iş sahası açma amacını taşıyan bu hareket de başarı kazandı.

Hârika bir buluş

Üç metreden kendisine redingot bi- çimi bir bahar mantosu ve içine küçük kollu, dümdüz bir elbise çıka- ran zarif, sarışın mankenin ismi 11" tekin Birol idi. Moda Kolu Başkanı olan Birol, bütün mesvim boyunca ucuza şık olmak, giyimde türk mo tiflerinden faydalanmak prensibini gütmüştü. Ama eğer floşla karışık beyaz yünlüden yapılmış manto-elbi- se takımı çok pahalıya mal olmuş bir büyük terzinin defilesinde teşhir edilmiş olsaydı, aynı ilgiyi çekeceği muhakkaktı. Kahverengi şapka ve aksesuarları ile o kadar şıktı.

Bir gazeteci, İltekin Birola sokul- du, üç metreden bir manto ve elbise- yi nasıl çıkardığını sordu. İltekin Bi- rol gülümsedi ve işin sırrını anlattı. Bu, zannedildiği kadar zor bir iş de- ğildi, sadece ince bir hesap mesele- yiydi. Patron üzerine ve evvelden, he- saplıyarak biçiyordu. Bir parmak ku- maş dahi artmıyordu.

İltekin Birola göre şıklık, para- dan çok zevke ve giyim bilgisine da- yanan bir şeydi. Ev kadını, bütçesi- ni sarsmadan zarif ve şık olmasını başarabilirdi. Nitekim, kendisinin ev kıyafeti olarak hazırladığı siyah pan- talonla bluzun başka bir özelliği var- dı. Bluz, türk motifli iki eşarptan meydana getirilmiş ve kol ağızların- da, etek uçlarında bu motiflerle us- talıkla oynanmıştı.

Beş çocuklu üye, zarif Mrs. Tess Tumpane, İltekin Birol gibi, buluşa önem vermiş ve kırmızı gece tuvale- tinin üzerine, aynı renk sariden ne- fis bir gece mantosu yapmış, sırma- lı el işlerini mantonun etek kısmına getirmişti. Şâduman Esemenlinin kahverengi tayyörü, emprimeden ya- pılmış şapka ve bluz takımı ile ger- çekten hoştu. Handan Aykentin tu- runcu renkteki gençkız tayyörü ve lâcivert dantelden çok sade kokteyl elbisesi, Betty Geismer'in arkası u- zun gece tuvaleti göze çarpıyordu Tahitili bir amerikalı, tahiti desenli kumaşı ile çok çekici bir yazlık el- bise hazırlamıştı. Kumaşın fonu be- yaz, çiçekleri türkuaz renginde idi. İnsana güneşi, yazı istetiyordu. Defi- le şık, pratik, çok ucuza mal olmuş etek-bluz takımları ile zenginleşti- rilmişti.

Köy kadınlarının el emeklerini teşhir eden sergi, defile kadar ilgi çekti. Özellikle amerikan servisleri çak rağbet gördü ve bol bol sipariş kabul edildi. Köy grupunun faal üyesi Jale Tulga, serginin başında hayli ter döktü, fakat ardarda gelen siparişler, ona yorgunluğunu unutturdu.

Gençlik

Boş zamanı değerlendirme

Gençlerin boş zamanlarını değerlen- dirme, bugünün eğitim anlayışının en önemli bir safhasını teşkil etnik- tedir. Boş zamanlarını değerlendir- mesini öğrenen genç, bugünün gençli ğini tehdit eden bir takım tehlikelere karşı silâhlanmış demektir. Boş za- manlarını değerlendiren genç, aynı zamanda öğrenme zevkini geliştirmiş, eğlenerek, isteye isteye çalışma me- todunu kazanmış olur. Ancak, genç- lere, boş zamanlarını değerlendirme alışkanlığını çok erken yaşlardan vermeye başlamak lâzımdır. Çocuk, üç-dört yaşından itibaren kendi ken- disini meşgul etmeyi öğrenmelidir.

Birçok memleketlerde, bu amaç- la çeşitli teşekküller, dernekler, ço- cuk ve gençlik kulüpleri kurulmuş- tur. Uluslararası gençlik kulüpleri, bu konuda çok ilgi çekici çalışma- lar yapmaktadırlar. Ancak, tecrübe ile elde edilen netice şudur: Çocuk- ları ve gençleri bir araya toplayan gönüllü teşekküller yerine, Avrupa- nın birçok memleketlerinde bugün

açılmış bulunan muhtelif atölye ve stüdyolar daha faydalı olmaktadırlar. Bu atölyeler gönüllü teşekküller tarafından değil, ticari müesseseler tarafından açılmıştır. Bunları şahıslar işletmektedir. Çocuklar, muayyen bir ücret mukabili bu atölye ve stüdyolara yassılmakta ve haftada bir, bazen iki veya üç kere bu atölyelere gelmekte, merak ettikleri bir konu üzerinde, akranları ile beraber, zevkli bir şekilde çalışmaktadırlar.

Ticarethaneler, işlerini yürütebilmek için, çok az bir para almak, bütün ailelere hitabetmek zorundadırlar. Aksi halde, yüksek ücretlerle is yapamazlar. Bunlar, aileleri ve çocukları memnun edebilmek için her zaman yeniliklere gitmek ve mükemleşmek gerektiğine inanmışlar-

Atölyeler çocuklar ve gençler için çekici olmalıdırlar ki rağbet görsünler. Bunu ancak maddi imkânları olan müesseseler sağlıyabilirler. Atölyelerin okul binalarının dışında olması da, çocuklar için büyük bir avantaj teşkil etmektedir. Birçok okullar, okul binaları içinde parasız yaz atölyeleri açmışlar, fakat ticari müesseseler kadar başarı kazanamamışlardır. Çünkü çocuklar, ders yılı sonunda okullardan bıkmakta, değişiklik aramaktadırlar. Bundan başka, atölyelerin kışın, da devam etmesi şarttır.

Faydalı teşekküller

Gönüllü teşekküllerde gocuklar arkadaşlık; edip, program uygulamaya âdeta zorla davet edilmektedirler. Halbuki bu atölyelere çocuklar kendi zevklerine göre girmekte, burada müşterek zevki olan çocuklarla çalışmakta, arkadaşlıklarını bundan sonra kendileri, isteyerek ve plânlıyarak kurmaktadırlar. Bu arkadaşlıklar şuurlu ve devamlı olmakta, çocuklar, tabii şekilde, birbirlerine sevgi ve saygı duymaktadırlar.

Atölyeler ve belirli bir iş için kurulmuş kulüpler ekseriya iki kısım halindedir. Bunlardan bir kısmı, 4-14 yaşları arasındaki çocuklar, diğer kısmi ise büyüklerle meşgul olmaktadır. Avrupada bugün, bu amaçla kurulmuş ve çocuklara güzel sanat, küçük sanat aşkı aşılayan, onlara kendi kendilerini keşfetmelerini öğreten pek çok atölye vardır. Bunların arasında plâstik sanat atölyelerini, seramik, resim, klâsik müzik, tarih kulüplerini belirtmek mümkündür. Marangozluk, makine, eletrik işleri atölyeleri, gezi kulüpleri de çoktur. Sıkılan ve sıkılgan çocuklar, yalnız, bedbaht çocuklar ve bütün çocuklar bu atölyelerden çok çok faydalanmaktadırlar.

Zincirleri kırmalıyız

Gelişme çabasındaki memleketlerin büyük ekonomik, sosyal ve kültürel meseleler karşısında bulundukları bilinen bir gerçektir. Bu meselelerin ancak devlet yöneticiliğiyle halledilebileceği de açıktır. Çünkü bu meselelerin çoğu, bazı reformlar isteyen, bir sistemin değiştirilmesine bağlı ana dâvalarla ilgilidir. Ne var ki, kişiye gene de bazı ödevler düşmektedir. Gelişmek, herşeyden çok zihniyet değişikliği gerektiren bir toplumsal harekettir.

Birçok memleketlerde, çalışma anlayışı değişmedikçe insanların bir kısmı toplumu yiyen birer parazit olmaktan kurtulamazlar. İleri dediğimiz toplumlarda ekmek parası sağlıyan birçok işler, iktisaden ve toplumsal bakımdan geri kalmış memleketlerde, insanlar için, tenezzül edilmiyecek küçük işlerdir. İleri toplumlarda insanlar, hayatlarını kazanmak için her işi rahatça yaparlar. Çocuk bekler, bulaşık yıkar, gazeteleri evlere dağıtır, kapı kapı dolaşıp, kapılardan kovulmak pahasına, satılacak malların reklâmını yapar, sebze ve meyve bahçelerinde sebze ve meyve toplar, bahçelerinde yetiştirdiklerini evlerinin önünde, küçük sepetler içinde satarlar. Eziyetli ve az verimli birçok işleri küçümsemedikleri gibi bunları yapmaktan üşenmeler de. Hayata atılan her insan, zengin veya fakir, bu çetin mücadele yolundan geçer. Çocuk, babasının fabrikasında işçi gibi çalışır. İşçi, iyi çalışması sayesinde birgün işin sahibi olabilecek ğine inanır, işinin başına her sabah bu aşkla koşar,

İktisaden geri kalmış memleketlerde ise iş sahası çok dardır. Aranan hep masa başı işleri, muteber sayılan işlerdir. Bu memleketlerde insanlar, ekseriya, övünmek için para harcama altsanma duygusunun etkisi altındadırlar. Para, verimli yatırımlara değil, boş masraflara, havaya gider.

Bu derdin çaresi ilk önce ailede, okulda aranmalı, çocuklar iş eğitimi kaygusu içinde ve yepyeni bir zihniyetle, ekmeğini taştan çıkarma zihniyetiyle yetiştirilmelidir. Gerçek hürriyet, gerçek insan haklan ve eşitlik "işten utanmamak" ilkesine dayanır. Çağdaş' uygarlık anlamında memleketler arasındaki en büyük ayırıcı fark, bence bu farktır.

Son bayram tatilinde Antalya, turist akınına uğradı. Oteller doldu, taştı.- Geç vakit otobüslerden inenlerin, ellerinde bavullar, yer aradıkları görülüyordu, o sırada, bu tarihî ve dünyanın cenneti memlekette fevkalâde bir olay cereyan etti: Ev kadınları, toplu halde, ilk defa evlerini turistlere açtılar. Sokakta kalan turistin yüzü güldü, evler şenlendi, turist ile yerli halk arasında daha büyük bir kaynaşma oldu. Daha fazla turisti barındırmak imkânını kazanan şehirde "pansiyon - ev" İş sahası açılıverdi. Bunn yapan bir ev kadındır. Geçen yılki sıkıntıyı gören bir ev kadını, bütün ahbaplarını dolaşarak, önlen, birkaç gün için pansiyoner almaya ikna, etti. "Yabancıyı eve almayı ayıp sayan, misfirden para almayı ar bilen" bir zihniyet yıkılır yıkılmaz, herşey gerçekten değişiverdi. Görülüyor ki, ev kadınının tutumu bir turistik şehre yol kadar, büyük tesisler kadar fayda sağlıyabilmektedlr.

Gelişebilmek için birçok sahalarda, bizi tutan geleneksel zincirleri kırmak zorundayız.

KÖŞEDEN

Çivililer

Vildan Âşir SAVAŞIR

Bizim kuşağın spora adını attığı tarihlerde etrafı çevrilmiş tek saha, yerinde şimdi Fenerbahçe stadı bulunan Papazın çayırı idi. İdmanlar, çocukların en kolay toplanabildikleri semt cayırlarında yapılır, maçlar da ya bu çayırlarda, ya da o zamanki resmî adı Union Club olan bu Papazın çayırında oynanırdı.

Daha idman cemiyetleri ittifakından evvel teşekkül eden lige dahil Galatasaray, Fenerbahçe, Süleymaniye, Altınordu, Vefa, Nişantaşı, Türkgücü ve Anadoluhisarının oynadıkları maçlara hâkim olan çok sevimli rekabet havası, o günün çocuklarının gönüllerinde yaşayan en temiz hatıralardır. Galatasaraylı Emin Bülentler, Celaller, Çopur Bekirler, Ali Samiler, Fenerli Hasanlar, Galipler, Kâmiller, Altınordulu Cemiller, Nuriler ve daha nice öncüleri oralarda tanımış, onlara ve spora oralarda özenmiş, gönül bağlantısızdır.

Ben mektepte yatılı idim. Bakırköyün Domuzdamı, Kadıköyün Kuşdili, Boğazın Hisar ve Beykoz çayırları benim ye benim durumumdaki arkadaşlarını için ancak haftada bir gün, o da bava iyi oldukça, ziyaret edilebilen spor cennetleri idi. Biz, mektebin büyük çocuklara tahsis edilmiş kayalıklı bahçesiyle, "Grand Cour"la yetinmeğe mecburdu.

Burası, bir kenarında mutfağın odunları yığılı duran bir dikdörtgendi. Âdil Giraylar, Vecihiler, Ulvilar, mutfağın duvarına kireçle çizilmiş kalede; Muslihler, Domuz Aliler, Sıçan Sadiler ve Leblebiler tıpkı ağabeyleri Janlar, Sabitler, Siretler gibi odunlar ve duvarlarla paslaşarak orada yetişmişlerdir. Bu odunların rica minnet duvar kenarından kaldırılması, Galatasaray Sultanisinin spor hayatında bir merhale teşkil etmiştir. Ve biz, çamaşır leğeni büyüklüğündeki ilk atlama havuzunu da elimizle oraya, kaldırılan odunların yerine kazmıştık... O kayalık Grand Cour'da tur atar, odunluktan artakalan düzlükte de çıkış ve atlama idmanları yapardık. Lâstik altlı keten iskarpin, çoğumuz için lükstü. Kimimiz namaz mesti, kimimiz de altı ip örülü terliklerle koşar, atlardık...

Mektebimizde spora biraz daha yer açabilmiştik. Yan bahçeyi atletik sporlara tahsis ettirebilmiş ve sıçrama tahtalı nizamiyeye yakın bir atlama havuzu koydurabilmiş ve gülle atmak için bir çember yerleştirebilmiştik. Galiba bir de barfiksimiz vardı. Benim rüyalarının başlıca konuğu "çiviliIer"e de ben o sırada sahip oldum.

Bunlar herkeste görülmüş şeyler değildi. Bunlar, Beykenden alınmış ingiliz malı ve çok pahalı spor araçları idi... Koca Türkiyede benden başka daha 20 kişinin ayağında çivili pabuç bulunduğunu zannetmiyorum.

Mektebin, Müdürün hava almasına tahsis edilmiş çiçekli ve Boğaza nazır bir arka bahçesi vardı. Tarhların arasındaki yollar her gün tırmıklanır, düzeltilirdi. Bu yollardan daha elverişli pist bulunabileceğini hayal bile edemezdik.

Talebe daha kalkmadan bir saat evvel uyanır, kıs demez, soğuk demez, saat beşte bahçeye süzülür, evvelâ kültür fizik yapar, sonra da çivilileri giyip tur'anma başlardım. Çivililerin toprak üstünde bıraktığı izler benim için ayrıca kıymetli idi. Bunları ölçer, tetkik eder, yanlışlarımı arardım ve tabii, öylece bırakır, gene kimseye görünmeden, resmî uyanma saatinden evvel yatakhaneye çıkardım.

Müdür, bahçesine meraklı idi, kimsenin oralarda dolaşmasından hoşlanmazdı. Birgün hayretler içinde kaldı; Bahçeye, ne olduğunu bilemediği, acayip izler bırakan bir mahlûk dadanmıştı! Durumu bahçıvana anlattı, bahçıvan bilemedi. Başkaları da buna bir mâna veremediler'. Yalnız, Hattat Halit bey bunun bir hayvan olduğunda ısrar etti ve tilki veya benzeri hayvanları avlamağa mahsus bir kapanın çayırların arasına konulmasını salık verdi.

Kapanı, bahçenin gizli bir yerine kurdular. Ancak, bahçeye dadanan mahlûkun, konulan yemlerle ilgilendiği yoktu. Ne yemletin değiştirilmesi, ne de kapanın oradan oraya taşınması bir fayda sağladı. İzler her gün siliniyor ve her sabah gene aynı yerde, aynı şekilde tekrar beliriyordu. Çaresiz kalan Müdüre, Halit bey yeni bir tavsiyede bulundu: Bahçeye bir mubassır gizlenecek ve esrarengiz hayvanı gözliyecekti!..

Kapandan olduğu gibi, nöbetçilerden de habersiz bulunan 499 Vildan, o sabah - da gün ışımadan arka bahçeye süzüldü, her günkü hareketlerine başladı. Bir tur, bir tur daha, bir daha ve nihayet... Evet, nihayet, Gülbabanın mezarı dediğimiz abidemsi taşın ardından Teodor efendinin feryadı duyuldu:

"— Dur bre çocuk! O hayvan sensin!.."

Ağır bir suç üstünde yakalanmış gibiydim. Halimi ve toplanan gece bekçileri, bahçıvanlar v.s. ile geçen konuşmaları tasavvur edebilirsiniz. Ne rica, ne şirretlik, ne kurnazlık.. Teodor efendiye hiç, hiç bir şey Kâr etmiyordu.

Müdürün odacısı beni aradığında daha kahvaltıya bile inmemiştik. Anlaşılan, Teodor efendi yememiş içmemiş, büyük başarısını Salih Arif bey merhuma daha sabahın o saatlerinde müjdelemişti. Müdür, babamı tanır ve beni de yaramazlıklarımla sevimli bulur, severdi... Muzipliklerim sebebiyle izinsiz oldukça, çağırır, dostça bir tokat vurur, nasihat eder, beni Cuma günü mektepte hapis kalmaktan kurtarırdı. Yalnız, o sabah gördüğüm Salih Arif bey başka bir insandı... Yüzünde çok garip bir ifade vardı. Benim sevgili pabuçlar da o koca amerikan yazıhanenin üstünde duruyordu.

Aramızda şöyle bir konuşma, geçti:

"— Şabek, bunlar senin mi?"

"— Evet efendim.."

"— Demek o.. şey sendin?"

"— Hangi şey efendim?.."

"— Söyletme beni! O İzler İşte.."

Bir süre durdu, sonra, gayet tatlı bir İfadeyle: -

"— Oğlum" dedi, "bunlarla mektepte yürünür, gezilir mi? Ya maazallah, arkadaşlarının ayaklarına batsa?.. Halleri nice olur?"

Nur içinde yatsın... Sonra nasıl da, benim pabuçları giymeme, hem de başka arkadaşlarımla beraber bahçesinde idman etmeme izin vermişti!..

TÜRK
EMEĞİNİN
ŞAHESERİ:
HALİS
PORSELEN
İLÂNCILIK
AVRUPADAN ÜSTÜN KALİTE - UCUZ FİAT
SATIŞ ACENTESİ : Kristal Ticaret T. A. Ş.
Tahtakale Cad. 13 İstanbul - Tel: 22 66 90
TUZLA PORSELEN FABRİKASI
MERKEZİ : SALI PAZARI HANI, TOPHANE - İSTANBUL